

روش

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای معلمان و
دانشجویان و معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
www.roshd.mg.ir

دایرۀ آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و هدایت آموزش
و ترقیات راهنمای آموزشی

دورۀ شانزدهم
اردیبهشت ۱۳۹۹
شمارۀ پی‌درپی ۱۲۶
۳۲ صفحه
۲۶۰۰۰ ریال

فرصتی برای

تجدید قوا

سعید وزیری
خانه، گوچه،
مدرسه

سمیه مهندی
تابستان با طعم تولید
محتوای الکترونیکی

یاسین حیات ابدی
تعطیلات با
طعم یادگیری

مرتضی مجذفر
تاستان فصل
برنامه‌ریزی است

امام علی(ع) در تفسیر آیه شریفه «لَا تَنْسِ نَصِيبِكَ مِنَ الدُّنْيَا»* می فرماید:

لَا تَنْسِ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا قَالَ لَا تَنْسِ صِحَّتِكَ وَقُوَّتِكَ وَ
فِرَاغِكَ وَشَبَابَكَ وَنِشَاطِكَ أَنْ تَطْلِبَ بَهَا إِلَّا خِرَةً

فراموش نکن که با بهره گیری از سلامتی و نیرو و فراغت و جوانی و شادابی ات، آخرت را به دست می آوری. [یکی از بهره های انسان از این دنیا، سلامتی و فراغت و ... است]

* آیه ۷۷ سوره بیست و هشتم قرآن کریم (سوره قصص)

* معانی الاخبار صفحه ۳۲۵

رسانه

دوره شانزدهم
اردیبهشت ۱۳۹۹
شماره پی درپی ۱۲۶
۳۲ صفحه
۲۶۰۰۰ ریال

ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای معلمان و
دانشجویان و کارشناسان و زاریت آموزش و پرورش
www.roshdmag.ir

رشد

فرصت تجدید قوا / فریدالدین حداد عادل ۲

تابستان فصل برنامه‌ریزی است / دکتر مرتضی مجذفر ۳

پیامبر و بازی کودکان / فاطمه قائمی ۸

خانه، کوچه، مدرسه / سعید وزیری ۱۰

اقدام مهم در تعطیلات تابستانی / پوریا ریبیعی فارسی‌جانی ۱۲

دور خیز تابستانی برای تولید محتوای کترونیکی / سمیه مهندی ۱۴

میدان داری رسانه‌ها در فرایند یادگیری / مینا قاراگوزلی ۱۶

معلمان برتر چه کارهایی را به طور متفاوت انجام می‌دهند / آرددخت کوهستانی نژاد طاری ۱۸

لذت کتاب‌فروشی در کف بازار / دکتر مرتضی مجذفر ۲۲

تعطیلات با طعم یادگیری / یاسین حیات ابدی ۲۶

پیشنهادهایی برای تعطیلات تابستانی معلمان / سهیلا قهرمانی دهکری ۲۸

کتاب، یار دستانی من / دکتر مهدی حسین‌زاده ۲۰

تفريح سازنده / مهران نعمت‌اللهی ۳۰

مدیر مسئول: مسعود فیاضی
سردیبیر: فریدالدین حداد عادل
مدیر داخلی: مریم موسوی
مدیر هنری: کوروش پارساز
دبیر عکس: پریز قراغوزلی
ویراستار: افسانه حجتی طباطبائی
طراح گرافیک: عبدالحمید سیامک نژاد

نشانی پستی دفتر مجله:
تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶
صندوق پستی ۱۵۸۷۵۶۵۸۵
تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۱۱۶۱-۹
تلفن‌های امور مشترکین:
۰۱-۸۸۶۷۳۰-۸
صندوق پستی امور مشترکین:
۱۵۸۷۵۳۳۱
ویگاه:
www.roshdmag.ir
پیام‌نگار:
Email: madreseyezendegi@roshdmag.ir

چاپ و توزیع: شرکت افست

تحریریه تخصصی این شماره با موضوع
«قرآن و زندگی»:

دکتر فریدالدین حداد عادل
(سردیبیر)

دکتر مرتضی مجذفر
(کارشناس و مؤلف کتاب‌های آموزشی
و پژوهشی)

مریم موسوی
(عضو هیئت تحریریه)

نویسندها و مترجمان محترم!

- این مجله متعلق به شمامست. تحریرهای ناب، ایده‌ها و حاصل پژوهش‌های خویش را در اختیار دفتر مجله قرار دهید تا با انعکاس آن‌ها در مجله، علاقه‌مندان به این حوزه در تجارت شما شریک شوند. از شما عزیزان تقاضا داریم:
- مقاله‌هایی را که می‌فرستید، با موضوع مجله مرتبط باشد و در جای دیگری چاپ نشده باشد.
  - مقالات، حاوی مطالب کلی و گردآوری شده نباشد.
  - مقاله ترجمه شده با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید فرمایید.
  - نثر مقاله، روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی، دقت لازم را مبدول فرمایید.
  - در نگارش مقاله از منابع و مأخذ معتبر استفاده کنید و در پایان آن، فهرست منابع را بیاورید.

فرصت تجدید قوا

فریدالدین حداد عادل

سردبیر

خیلی بیشتر می‌شود. اینترنت و فضای مجازی در بردارنده انبوی از اطلاعات غریب نشده مفید است که با تکیه بر آن‌ها، با صرف دقیق و توجه کافی و بدون تحرک فیزیکی خاص می‌توان به راحتی به اندوخته‌های علمی بخش مهمی از جهان دست یافت. امروزه موزه‌ها و مراکز تفریحی - فرهنگی نظیر «شهر کتاب»‌ها و «باغ کتاب»‌ها هم می‌توانند برای ارتقاء سطح فرهنگی افراد و به خصوص اهالی علم و فرهنگ باز جمله معلمان، برنامه‌ریزی کنند و با اقدامات مختلف، سطح دانش و بیانش و حتی منش همکاران خدوم و فاضل خویش را بیش از پیش ارتقاء دهند.

ما در شماره آخر سال مجله به ارائه پیشنهادهایی در باب گذران ایام تعطیلی کلاس‌ها به همکاران فرهنگی پرداخته‌ایم. فکر می‌کنیم اگر یک عنصر دردغه‌مند جامعه با صبر و تدبیر در حوزه ایام فراغت، دانش و فرهنگ خود را گسترش دهد، حتی در ایام برگزاری حضوری کلاس‌های درس می‌تواند اثربخش‌تر در کلاس و مدرسه حضور یابد و به انجام وظیفه خطیر معلمی بپردازد. امیدواریم این شماره مدرسه‌زندگی در کمک به همکاران عزیز فرهنگی در این زمینه کارساز و اثربخش باشد.

مشاغل و فعالیت‌های فکری و مهم نیازمند بازه‌ی زمانی خودیابی و بازی‌سروی فکری و کاری و حتی بدنی هستند. افرادی که وسیله اصلی کار و فعالیتشان «مغزاً فزار» آن‌هاست، خیلی بیشتر از دیگر فعالان اجتماعی نیازمند تمدد اعصاب، استراحت و دانش‌افزایی و تنظیم شئون و جوانب مختلف امور خود هستند. ذهن معلمان و استادان، دانشمندان و روشنفکران بیش از دیگران به زمانی برای استراحت و بازآرایی تفکر نیازمند است. انسان‌های فرهیخته به زمانی نیاز دارند تا بیشتر و بهتر فکر کنند، مناسب‌تر مطالعه کنند و خود را برای مرحله بعدی کارشان آماده سازند. چنین اقتضائاتی حتماً به فعالیت‌های روزمره ختم نمی‌شود. ابزارها و روش‌های نوین معرفت‌افزایی روزگار ما بسیار متنوع و مؤثرند. هر فرد جویای علم و فرهنگ به طرق مختلف می‌تواند خود را تقویت و آماده کند. امروزه انواع بازی‌های فکری، حجم گسترده فیلم‌های مستند و حتی فیلم‌های سینمایی هدف‌دار در کنار انبوی از کتاب‌های خوب در عرصه‌های مختلف علمی و فرهنگی راهگشای جویندگان علم و معرفت است.

اگر بخواهیم به این نمایه چیزی بیفزاییم، دایره‌دسترسی‌هایمان

تابستان

فصل برنامه‌ریزی است

۱۲ پرسش درباره طراحی آموزشی، طرح درس،
ارزیابی از تدریس، و پاسخ آن‌ها

دکتر مرتضی مجذفر

کارشناس و مؤلف کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان

اشاره

طراحی آموزشی و تدوین، نگارش و اجرای طرح درس‌های سالانه و هفتگی و روزانه در کلاس‌های درس از وظایف اصلی همه معلمان در همه دوره‌های تحصیلی است. عده‌ای معتقدند حرفه‌ای بودن معلمان، از تسلط آن‌ها به مهارت طراحی آموزشی مشخص می‌شود. معلمان باید این فعالیت را در تابستان و پیش از آغاز به کار مدارس به انجام برسانند.

به دلیل اهمیت این مبحث برای معلمان، دکتر مرتضی مجذفر، این موضوع در ادامن را قدری محدودتر کرده و بدون وارد شدن به جزئیات، با طرح ۱۲ پرسش اساسی، کوشیده است با پاسخ‌های کاربردی، یاریگر معلمان در امر مهم طراحی آموزشی باشد. به جهت اهمیت توالی به کار رفته در پرسش‌ها، لطفاً در هنگام خواندن متن، این ترتیب را رعایت کنید.

***

طراحی آموزشی چیست؟

طراحی آموزشی، عبارت از فرایند پیش‌بینی روش‌های آموزشی برای رسیدن به اهداف خاص، برای فرآیندگان خاص در شرایط

خاص است. وقتی گفته می‌شود پیش‌بینی، یعنی معلم باید این توانمندی را داشته باشد که در پله‌های روزهای پایانی شهریورماه بایستد و چشم‌انداز کلاس خود تا انتهای سال تحصیلی را نظاره کند. به عبارت دیگر، طراحی آموزشی فکر کردن و برنامه‌ریزی در مورد کاری است که هنوز شروع نکرده‌ایم.

وقتی از چشم‌انداز کلاس سخن گفته می‌شود، منظور چیست؟

چشم‌انداز کلاس براساس پیش‌بینی و نه پیش‌گویی، به دنبال تحلیل مأموریت است که باید به عملکرد و سپس وظیفه تبدیل شود. برای وظیفه، «وسایل یا رسانه» و «روش و ابزار» را به کار می‌گیریم. انتخاب روش، بر مبنای اهداف عملکردی صورت می‌پذیرد و روش‌ها و فنون تدریس، ابزار کار قرار می‌گیرند. در این تحلیل مأموریت، مدت‌ها صرفاً «محتوای تدریس» در این تحلیل مأموریت، در نهایت، در تعاریف جدید تدریس (How to Teach) و در نهایت، در تعاریف جدید طراحی آموزشی، به تدریس «چه چیزی و برای چه کسی» (What to whom to teach) تبدیل شد. به این ترتیب در طراحی

است. البته بسیاری از پرسش‌هایی که در طراحی آموزشی و تدوین، نکارش و اجرای طرح درس مطرح می‌شوند، مشابهت زیادی به یکدیگر دارند. اگر هر یک از این پرسش‌ها و ایده‌ها را به صورت کلی و در شکل پیش‌بینی پاسخ دهیم، قدم به وادی طراحی آموزشی گذاشته‌ایم ولی اگر هر یک از این پرسش‌ها و ایده‌ها را (که نمونه‌ای از آن‌ها در بخش قبلی مطرح شد)، به یک جلسه محدود سازیم و پاسخ آن‌ها را در جلسات تدریس خود در طول سال جست‌وجو کنیم، دیگر از طراحی آموزشی فاصله گرفته و به حوزه نگارش طرح درس و تعیین تکلیف برای جلساتی با تاریخ معین قدم گذاشته‌ایم.

■ با این توضیحات، آیا طراحی آموزشی، اقدامی تحلیلی – فلسفی و تدوین و نکارش طرح درس، اقدامی عملیاتی است؟

اساس هر دو، رخداد یادگیری است که در هسته مرکزی تمام مباحث روان‌شناسی یادگیری، تکنولوژی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و بالطبع طراحی آموزشی قرار می‌گیرد. اگر معلمی، صرفاً و به صورت مکانیکی و بدون آگاهی از مبانی فلسفی یادگیری، که برونداد اصلی تدریس وی در کلاس درس است، به طراحی آموزشی و تدریس کند، حاصل کارش مطلوب ما نخواهد بود. شاید مثالی در این ارتباط راه‌گشا باشد و آن تعریفی است که معلمان باید از یادگیری، به عنوان بن‌مایه و ملات پیونددۀ عنصر طراحی آموزشی در ذهن خود داشته باشند.

اگر همین الان با مراجعه به یک جامعه‌amarی تصادفی، از معلمان بخواهیم «یادگیری» را تعریف کنند، در کنار تعاریف عمده‌تر نادرست، سه تعریف قابل قبول زیر را هم خواهیم شنید:

- یادگیری عبارت است از تغییر رفتاری که قابل مشاهده و اندازه‌گیری باشد.

- یادگیری عبارت است از ایجاد تغییر در ساختارهای ذهنی.

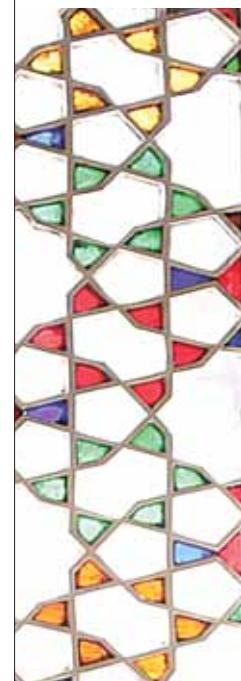
- یادگیری عبارت است از خلق معنا در ذهن.

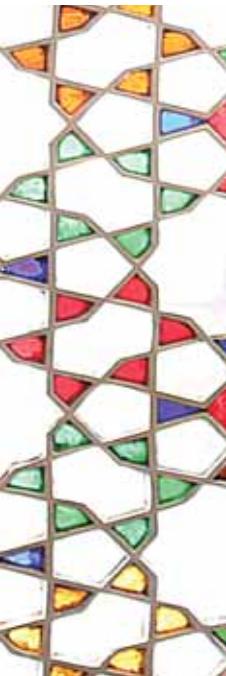
هر یک از این سه تعریف، برگرفته از نوعی نگاه معرفت‌شناختی، نظری و فلسفی به یادگیری و براساس آن به فرایند تدریس، و به ترتیب شامل سه رویکرد تاریخی و به تدریج تکمیل‌شونده، یعنی «رفتارگرایی»، «شناختگرایی» و مطالعه فرایندهای ذهنی» و در نهایت «سازنده‌گرایی» در روان‌شناسی یادگیری است. اگر هر کدام از این سه تعریف را پیذیریم، روش‌ها، ابزارها، محیط‌های یادگیری، روش‌های ارزشیابی و ... تغییر خواهد کرد. بنابراین، ما در طراحی آموزشی، لاجرم مجبور به فهم و دریافت مجموعه‌ای از رویکردها و نگاه‌های فلسفی به فرایند

آموزشی جدید، یادگیرنده است که روش تحلیل آموزشی و بالطبع روش تدریس ما را تعیین خواهد کرد. بنابراین، در طراحی آموزشی نگاهی کل‌گرایانه داریم و به صورت ریز و جزئی، وارد ماهها، هفته‌ها و روزهای نمی‌شویم ولی می‌دانیم که طی سال تحصیلی پیش رو، چه خواهیم کرد، با چه دانش آموزانی و با چه ویژگی‌هایی روبه‌رو می‌شویم، از چه روش‌هایی در تدریس بهره خواهیم برداشت، علاوه بر فضاهای آموزشی کلاسیک و ثابت و سایر فضاهای موجود در مدرسه، چه اردوها و بازدیدهایی خواهیم داشت، چه پژوهش‌ها و تکالیفی را به دانش آموزانمان واگذار خواهیم کرد، نقش دانش آموزانمان به صورت انفرادی و گروه‌های دانش آموزی در اداره کلاس چگونه خواهد بود، آزمون‌های ما چه ویژگی‌هایی خواهند داشت، چه فیلم‌ها و ابزارهای آموزشی دیگری را به کار خواهیم گرفت، فضاهای مجازی و ابزارهای نوین ارتقابی در تدریس ما چه جایگاهی خواهند داشت و کتاب‌های کمکدرسی و مکمل، کارگرگ‌ها و مواد آموزشی همراه و تکمیلی ما در طول سال چه چیزهایی خواهند بود. همچنین، باید از مفید و استاندارد بودن آنچه پیش‌بینی کرده‌ایم، مطمئن باشیم و بدانیم که آیا برنامه‌ای عملیاتی برای مدیریت زمان در طول سال تحصیلی تهیه کرده‌ایم، در چه شرایطی و با چه سطحی از نمرات و نتایج به دست آمده دانش آموزان ما در وضع مناسب یارو به پیشرفت قرار دارند، آیا برای ارزیابی تدریس خود تحلیل‌های دوره‌ای پیش‌بینی کرده‌ایم، آیا قرار است در یک فعالیت مشارکتی دسته‌جمعی با همکاران مدرسه‌ای و دیگر معلمان به بهسازی تدریس خودمان پیردازیم و پرسش‌های دیگری از این‌گونه، که باید پاسخ همه را بدانیم.

■ آیا طراحی آموزشی، همان تدوین و نگارش طرح درس است؟

طراحی آموزشی، مجموعه است و تدوین و نگارش طرح درس سالانه و روزانه، یکی از زیرمجموعه‌های آن. گفته شد که طراحی آموزشی، بیشتر پیش‌بینی و تفکر درباره چیزهایی است که قرار است در کلاس اتفاق بیفتد؛ در حالی که طرح درس، دست به قلم شدن توأم با تفکر است. یعنی باید ابتدا تحلیل آموزشی انجام دهیم، هدف را تعیین و تحلیل و اهداف عملکردی و آموزشی را مشخص و اولویت‌بندی‌ها را تعیین کنیم و سپس براساس اولویت‌ها، برای آن محتوا، روش و رسانه تعیین نماییم. البته در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران که تولید محتوا تقریباً متمرکز است، تحلیل محتوا، احاطه پیدا کردن بر آن و نیز تعیین محتواهای تکمیلی براساس توانمندی‌ها و تفاوت‌های فردی، فرهنگی و اقلیمی دانش آموزان، از وظایف معلم در طراحی آموزشی و سپس تدوین، نگارش و اجرای طرح درس

درنگ، فصل برنامه‌ریزی و طراحی.

در فصل درنگ، به مقدمات طراحی آموزشی می‌پردازیم. درنگ، بهترین روش تحلیل آموزشی برای یک معلم و درس آموزی از تجربه‌های پشت سر گذاشته شده است. می‌گویند اگر معلمی یک سال به روشی نادرست تدریس کند و برای مثال ۲۰ سال این روش خود را تکرار کند و انتظار داشته باشد به او بگویند معلمی با ۲۰ سال سابقه کار، به خط رفته است.

فصل درنگ با تعمق آغاز می‌شود. یک سال فعالیت پر شور و شر و عالانه با بچه‌ها، استفاده از انواع و اقسام کاربرگ‌ها، آزمون‌ها، نمونه سوال‌ها، فیلم‌های آموزشی، پاورپوینت‌ها، روش‌های یاددهی – یادگیری گوناگون، پژوهش‌های دانش‌آموزی، تکالیف انفرادی و گروهی که در طول سال برای فراغیرندگانمان تعیین کرده‌ایم و دهها مورد دیگر، از جمله مواردی است که می‌توان در فصل درنگ به تحلیل آن‌ها پرداخت و با طرح پرسش، درباره کارآمدی یا ناکارآمدی و تأیید، تغییر و اصلاح آن‌ها طی سالی که پشت سر گذاشته شده، تصمیم گرفت. معلمان موفق، در همین فصل بسیاری از نمونه سوال‌ها، کاربرگ‌ها، فیلم‌های آموزشی، پاورپوینت‌ها و ... را دور می‌ریزند. این‌ها اغلب نمونه‌هایی هستند که در کلاس از آن‌ها بازخوردهای مناسبی نگرفته‌ایم و فراغیرندگان ارتباط خوبی با آن‌ها برقرار نکرده‌اند؛ یعنی یا بسیار آسان بوده‌اند یا بسیار سخت؛ یا جذابیت نداشته‌اند یا فراتر از سطح مخاطبانمان بوده‌اند. در اینجا، یکی از مهم‌ترین نکات طراحی آموزشی، یعنی مخاطب‌شناسی، به کمکمان می‌آید. این ابزارها و روش‌ها مانند علفهای هرزی هستند که باید و جین شوند ولی برخی به دور انداده شدن نیاز ندارند و کافی است آن‌ها را هرس کنیم تا یک سال دیگر نیز در کلاس‌های درسمنان باقی بمانند. حتی برخی از ابزارها و روش‌ها، مانند گل‌ها و گیاهانی که سال‌ها باعچه‌ما را می‌آرایند، با رسیدگی درست می‌توانند سال‌های سال یاور ما در هنگامه تدریس باشند.

همین ایام، فرصت مناسبی برای مطالعه و به روز آوری دانش، توانش و بینش‌های معلمان نیز هست. شاید قبول این موضوع برای بسیاری از معلمان سخت باشد ولی با توجه به تغییرات گسترده‌ای که مرتب در حوزه کار معلمی و روش‌های تعلیم و تربیت به وجود می‌آید، وارد شدن به مهر، بدون روزآمدی، نامه‌برانی در حق خود و دانش آموزانمان است. فصل برنامه‌ریزی و طراحی، هدف‌گذاری و پیش‌بینی همه آن چیزهایی است که قرار است در طول سال در کلاس به اجرا درآید. یک معلم هوشمند برگ و بار و توشه سفر را با درنگ در

تدریس و رویدادهای کلاس درس هستیم و تا همه این مراحل را حس نکنیم و به آن‌ها اشراف نداشته باشیم، و ریشه‌های فلسفی تحولات یادگیری را بازنمایی نکنیم، طراحی آموزشی و تدوین، نگارش و اجرای طرح درس، نه فلسفی خواهد بود نه عملیاتی و خود را صرفا به شکل یک اقدام صوری نشان خواهد داد؛ چیزی که متأسفانه در برخی واحدهای آموزشی دیده می‌شود.

طراحی آموزشی چه زمانی انجام شود؟

طراحی آموزشی یک فعالیت فرایندی است و می‌تواند در همه ماههای سال تحصیلی صورت پذیرد ولی بهترین زمان برای طراحی آموزشی هر یک از موادی که تدریس می‌کنیم، تابستان منتهی به شروع همان سال تحصیلی و نهایتاً پایان هفته اول آغازین سال تحصیلی است. به عبارت دیگر، معلمی که براساس تعریف طراحی آموزشی، برای تدریس خود طی سال تحصیلی روش‌هایی را پیش‌بینی نکند، تدریس هدفمندی نخواهد داشت.

معلمی که با طراحی آموزشی وارد سال تحصیلی جدید می‌شود، صاحب فکر است، از کلاس خود تحلیل دارد، با آنچه تدریس خواهد کرد، آشنا و از آن آگاه است و مخاطبانی را که با آن‌ها کار خواهد کرد، می‌شناسد. اگر یاددهی – یادگیری، حرفة ۹ ماهه معلمان در طول سال تحصیلی است، طراحی آموزشی هوشمندانه در فصل تابستان مکملی بر این فعالیت‌ها و سرآغازی برای ورود قدرتمند به سال تحصیلی جدید است.

می‌توان برای طراحی آموزشی مراحلی متصور شد؟

در کتاب‌های طراحی آموزشی در دسترس (که تعدادی از آن‌ها در حاشیه مطلب و در درون چارچوبی جداگانه به شما معرفی کرده‌ایم)، الگوهای متعددی برای طراحی آموزشی مطرح شده که هر یک شامل گام‌ها یا مراحلی است. برای مثال، در الگوی معروف *هیلداتابا* (برنامه‌ریز درسی ژاپنی - آمریکایی)، که به «الگوی چهار مرحله‌ای، ده فعالیتی» معروف است، به طور مشخص چهار گام «قبل از تدریس، بیرون از کلاس درس»، «قبل از تدریس، داخل مدرسه»، «حین تدریس» و «بعد از تدریس» به چشم می‌خورد و در سایر الگوهای هم چنین تقسیم‌بندی‌هایی وجود دارد. البته در همه الگوهای طراحی آموزشی، به طور مشخص دو گام یا فصل اصلی و قابل تفکیک به چشم می‌خورد: **فصل**

آموزش و پرورش می‌توان انتظار داشت که همه طرح‌درس‌های یک سال یک ماده درسی را از معلمان طلب کنند.

■ **با توجه به تأکیدی که آموزش و پرورش بر طراحی آموزشی و تدوین و نگارش طرح درس دارد، چرا مرکز یا مراکزی تأسیس نمی‌شود که طراحی آموزشی همه برنامه‌های درسی را انجام دهد و مجموعه‌ای از طرح‌درس‌ها را برای اجرا تدوین و به همه معلمان ابلاغ کنند؟**

تدریس، رویدادی «منحصر به فرد» و به قول برخی از کارشناسان آموزشی معاصر، متنکی بر دی ان ای (D.N.A) معلمی است که آن را انجام می‌دهد. از این گذشته، تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، اختلافات فرهنگی، اقلیمی، زبانی و قومی دانش‌آموزان در مناطق گوناگون، اختلاف اندازه و نوع مدارس و کلاس‌های درس، سطوح متفاوت خانواده‌هایی که فرزندان آن‌ها در کلاس‌های درس مناطق مختلف کشور حضور پیدا می‌کنند و بسیاری علل دیگر، مانع از آن می‌شود که بتوان طراحی آموزشی یکسان و طرح‌درس‌های مشابهی برای همه معلمان در سراسر کشور ارائه داد. البته چند سالی است که در برخی از کشورها، سازمان‌ها و مراکزی در آموزش و پرورش رسمی یا بخش خصوصی تشکیل شده‌اند که بخش‌هایی از طراحی آموزشی هر ماده درسی را به همراه یک طرح درس سالانه پیشنهادی و قسمت‌هایی از طرح درس‌های روزانه یا هفتگی منتشر می‌کنند و در اختیار مدارس و معلمان قرار می‌دهند. این کار به ویژه در کشور ما که نظام برنامه‌ریزی درسی متمرکز دارد، مناسب‌تر است. برای مثال، چون تدوین محتوا به صورت متمرکز صورت می‌پذیرد، لاجرم استخراج هدف‌ها، شناسایی و ترسیم ارتباطات عمودی و افقی درس‌ها در هر پایه و با پایه‌های دیگر، توالی هدف‌ها و برخی نکات دیگر می‌تواند به صورت متمرکز صورت پذیرد. این کار حتی برای بخش‌هایی از طرح‌درس‌ها هم امکان‌پذیر است ولی وقتی کار به جزئیات و آنچه می‌رسد که با ویژگی‌های اختصاصی معلمان و دانش‌آموزان مرتبط است، نسخه‌پیچی متمرکز جوابگو نیست.

این روزها کارشناسان آموزشی، این قبیل طراحی‌های آموزشی و طرح‌درس‌های نیمه‌اماده را با وام‌گیری زبانی از چرخه توزیع غذاهای نیمه‌اماده امروزی مانند لازانیا و سبزی‌مینی نیم‌پخت، به صورت تمثیلی «طراحی آموزشی و طرح درس نیمه‌پخت» می‌نامند و می‌گویند ما تا نیمه‌های راه و در حد ترسیم خطوط کلی پیش می‌رویم؛ بقیه کارها صرفاً از آن معلم و وظيفة اوست.

گذشته، گشت و گذاری در فصل تابستان و بازار تازه‌های آموزشی، برای طی کردن مسیر سالانه خود به همراه بر می‌دارد. البته ممکن است پرسیده شود آیا واقعاً می‌توان از پله آخر شهریور ماه و برای دیرکردها، از پله روزهای پایانی هفته اول مهر مشخص است. گفتیم که این دیدن، دیدنی از نوع چشم‌انداز و دوردست‌بینی است. ممکن است نتوانسته باشیم تمامی جزئیات مسیر را درست تشخیص دهیم، ممکن است دانش‌آموزان سال جدیدمان، متفاوت با فرآگیرندگان سال قبل باشند، ممکن است در طول سال، از لحاظ جسمی و روحی با فراز و نشیب‌ها و حتی چالش‌هایی روبرو شویم، ممکن است مدیر و مجموعه کارکنان مدیریتی مدرسه محل خدمتمن، امسال پر شورتر و علاقه‌مندتر از قبل باشند یا بر عکس، و دهها امکان پیش‌بینی نشده دیگر. این‌ها مواردی هستند که فرایندی بودن طراحی آموزشی را به ما دیکته می‌کنند و باید همواره در طول راه به آن‌ها بیندیشیم؛ درست مانند مسافری که در عید نوروز قصد سفر به بندرعباس می‌کند و تازه در مقصد متوجه می‌شود که برخلاف پیش‌بینی اش، هوا سرد است و بالاجبار، باید پوشش زمستانی تهیه کند.

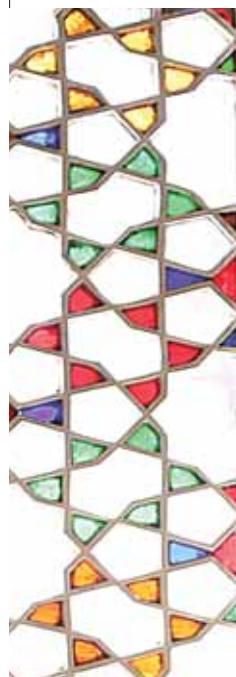

معلمی که با طراحی آموزشی وارد سال تحصیلی جدید می‌شود، صاحب فکر است، از کلاس خود تحلیل دارد، با آنچه تدریس خواهد کرد، آشنا و از آن آگاه است و مخاطبانی را که با آن‌ها کار خواهد کرد، می‌شناسد

تدوین و نگارش طرح درس سالانه را معلمان حداکثر باید تا پایان هفته اول سال تحصیلی انجام دهند. البته در مدارسی که برنامه کار، روزهای تدریس، کلاس یا کلاس‌ها و مواد درسی معلمان مشخص است و به هیچ عنوان تغییر نمی‌کند، حتی می‌توان انتظار داشت که طرح درس سالانه زودتر هم تدوین شود ولی تدوین و نگارش طرح درس روزانه (یا هفتگی)، به دلیل ضرورت بازخوردگیری از روند تدریس و فرایندی بودن این رویداد طی سال تحصیلی، بهتر است تدریجی باشد و حداکثر یک هفته زودتر از زمان اجرای همان طرح درس انجام گیرد.

■ **آیا بهتر نیست مدارس همان اول مهرماه طرح درس‌های تمام هفته‌ها و ماه‌های سال را از معلمان خود طلب کنند؟**

این کار بی‌توجهی به بازخوردگیری از روند تدریس است. در تعریف طراحی آموزشی و بالطبع در تشریح ضرورت تدوین و نگارش طرح درس، از عبارت «پیش‌بینی» استفاده کردیم. هرگاه این عبارت به «پیش‌گویی» تغییر یافتد، آن‌گاه از مدیران و مسئولان امور آموزشی مدارس و راهبران آموزشی ادارات

می خواهد، طرح درس بنویسد. در این نگرش، تقسیم زمان ۴۵ یا ۹۰ دقیقه‌ای کلاس به شکل مثقالی، توضیح و شرح و بسط هر اتفاق و پرسش و پاسخی که قرار است در کلاس رخ دهد و در یک کلام شرح جزئیات، کتاب رفته و طرح درس‌های مبتنی بر جدول، کارت، نقشه‌مفهومی، اینفوگراف و ... در دستور کار قرار گرفته است. اکنون در دو نشانی زیر می‌توانید طرح درس‌های فراوانی را با مدل‌های گوناگون مشاهده کنید: www.lessonplanz.com www.lessonplanpages.com

علاوه بر این باید در نظر گرفت که طرح درس روزانه، برخلاف طرح درس سالانه که به دلیل مبتنی بودن بر تقویم سال شمسی یک بار مصرف است، صرفاً برای یک بار استفاده در کلاس نوشته نمی‌شود و طرح درس‌های سال قبل را می‌توان در فصل درنگ، بازبینی کرد و با اصلاح مبتنی بر بهبود، دوباره از آن‌ها بهره برد. البته معلمان پایه دهم به دلیل جدید‌التألیف بودن کتاب‌های خود، امسال نخستین طرح درس‌های این پایه را خواهند نوشت.

■ **نتیجه طراحی آموزشی درست و اجرای طرح درس سالانه و روزانه‌ای که برگرفته از همان طراحی آموزشی اصولی است، به چه اقدامی باید رهنمون شود؟**

کارشناسان آموزشی معتقدند که طراحی آموزشی آغاز یک چرخه چهار مرحله‌ای است؛ چرخه‌ای که پس از گذر از سه مرحله، دوباره به طراحی آموزشی بازگشت می‌کند. ما فرایند تدریس را با طراحی آموزشی آغاز می‌کنیم؛ آن گاه به تدوین طرح درس سالانه می‌پردازیم و سپس با نگارش و اجرای طرح درس روزانه یا هفتگی، در صدد پیشبرد فعالیت یاده‌هی - یادگیری خود برمی‌آییم. تا اینجا، سه مرحله پشت سر گذاشته شده، ولی برای رسیدن به طراحی آموزشی دگرباره، یک بخش

دیگر باقی مانده و آن ارزیابی از تدریس است که در اشکال گوناگون مانند «خودستنجی»، «همتاستنجی» و «دگرستنجی» نمود پیدا می‌کند و «تدریس پژوهی» نیز یکی از روش‌های اجرایی آن است. به عبارت دیگر، نتیجه طراحی آموزشی درست و اجرای طرح درس سالانه و روزانه‌ای که برگرفته از همان طراحی آموزشی اصولی است (یک سال تدریس)، و حرکت به سوی یک طراحی آموزشی دیگر برای سالی جدیدتر، بدون وجود حلقه چهارم و دخالت یافته‌هایی که معلم از اشکال گوناگون «ارزیابی از تدریس» خود به دست آورده‌است، بی‌معنی خواهد بود.

■ **چه کسی باید لازمیای نیمپخت یا طراحی‌های آموزشی و طرح‌درس‌های نیمه‌پخت را آماده کند؟**

اکنون این کار در مدارسی که دارای گروه (دیارتمان)‌های آموزشی معتبرند، توسط همین گروه‌ها صورت می‌پذیرد. این کار، با توجه به خرد بودن نظام آموزشی تا حد مدرسه، بسیار مطلوب و مناسب به نظر می‌رسد. در وهله بعد، گروه‌های آموزشی مناطق، شهرستان‌ها و نواحی آموزش و پرورش و آن گاه استان‌ها، به دلیل امکان لحاظ کردن ویژگی‌های منطقه‌ای در طراحی‌های آموزشی و طرح‌درس‌های معلمان، باصلاحیت ترین نهادها برای نیم‌پخت کردن نظام طراحی آموزشی و طرح‌درس‌نویسی هستند.

ضمن اینکه هم‌اکنون در کشورمان، مؤسسه‌ای به تعداد کمتر از نصف انجشتن یک دست، به صورت موردي در این زمینه فعال‌اند که لازم است آموزش و پرورش از توانمندی‌های آنان در توسعه نظام طراحی آموزشی بهره ببرد.

البته شکل ایده‌آل این کار، تأسیس یک مرکز یادگیری متمرکز در هر منطقه است تا بتواند تمام نیازهای مربوط به طراحی آموزشی و تدوین و نگارش طرح درس در هر ناحیه همگن را به صورت نظاممند در یک جا متمرکز کند و برطرف سازد.

■ **بسیاری از معلمان از نوشتن طرح درس به دلیل وقت‌گیر بودن آن سر باز می‌زنند. آیا این کار واقعاً وقت‌گیر است؟**

طرح‌درس‌هایی که براساس روان‌شناسی یادگیری رفتارگرا تدوین می‌شوند، بسیار پر حجم و پرنوشتار، جزئی، پیچیده و حتی در برخی موارد پیش‌گویانه بوده‌اند. برای مثال، اگر معلمی در طول سال در پایه دهم عهدهدار تدریس دو ماده درسی باشد و هر کدام از درس‌ها هم ۲۵ درس، گفتار یا بخش داشته باشند، باید

حداقل ۵۰ طرح‌درس بنویسد اما براساس الگوهای کلاسیک که در آن‌ها هر طرح‌درسی به طور میانگین حجمی معادل ۱۰ صفحه A۴ را به خود اختصاص می‌دهد، این معلم باید حدود ۵۰ صفحه طرح‌درس بنویسد. خب، او چاره کار را در چه می‌بیند: ننوشتن. در حالی که امروزه نوشتن طرح‌درس متتحول و متنوع شده، تغییرات زیادی پیدا کرده و به سرعت به سمت سادگی پیش رفته است. در این روش، دادن فرم یکسان برای نگارش طرح درس توسط معلمان، از سوی مدرسه و اداره به شدت زیر سوال رفته و تأکید بر این است که اجازه بدهید هر معلمی با رعایت اصول کلی، هر طور و به هر شکلی که خود

طراحی آموزشی
یک فعالیت
فرایندی است
و می‌تواند در
همه ماههای
سال تحصیلی
صورت پذیرد
ولی بهترین زمان
برای طراحی
آموزشی هر یک
از موادی که
تدریس می‌کنیم،
تابستان منتهی
به شروع همان
سال تحصیلی و
نها یاتا پایان هفتة
اول آغازین سال
تحصیلی است

پیامبر و بازی کودکان

فاطمه قائمه | وحید خاتمی
تصویرگر

ما را بی رحمانه مورد اهانت قرار می دهند، انتشار این بخش از زندگی حضرت رسول اکرم (ص) عطوفت، دقت، مهربانی و لطافت ایشان را روشن می کند.

بازی تا حد خستگی فرزند دلند!
یعلی عامری، که از اصحاب رسول خدا بود، برای شرکت در ضیافتی که به آن دعوت شده بود، از منزل خود خارج شد. در راه، حسین (ع) نسوانه بزرگوار پیامبر (ص) را دید که با کودکان

اشاره

تابستان در راه است! تابستان فصل بازی است؛ فصل همراه شدن بزرگترها با کودکان در هنگامه بازی و شادی آنان. برای این شماره از مجله، بخش های مهمی از زندگی حضرت رسول اکرم (ص) و بازی کودکان را برگردانده ایم که با مطالعه آن ها، حتماً به درس آموزی از سیره تربیتی پیامبر روی خواهید آورد. امیدواریم در هنگامه ای که در گستره گیتی، نادان هایی بر طبل اختلاف میان مردمان جهان می کویند و پیامبر رحمت

تقدیم بازی بر نماز

در روایات آمده است؛ یک روز رسول خدا (ص) که برای خواندن نماز جماعت عازم مسجد بود، در راه به گروهی از کودکان برخورد که در حال بازی بودند. بچه‌ها با دیدن پیامبر دست از بازی کشیدند و به سوی ایشان رفتند و گفتند: «کن جملی!»، یعنی شتر من باش.

رسول خدا درخواست کودکان را اجابت کرد و مشغول بازی با آن‌ها شد و این در حالی بود که مردم در مسجد در انتظار ایشان بودند. بلال که در مسجد همراه مردم، منتظر ورود رسول خدا بود، با مشاهده تأخیر پیامبر، به سمت خانه ایشان حرکت کرد. در راه به رسول خدا رسید و با دیدن صحنه بازی کردن ایشان با کودکان، خواست بچه‌ها را از اطراف پیامبر دور کند اما رسول خدا مانع شد و گفت: «در نظر من، دیر شدن اقامه نماز بهتر از ناراحتی کودکان است.» سپس از بلال خواست که به خانه برود و برای کودکان چیزی بیاورد تا به این ترتیب، بچه‌ها او را راه‌کنند.

لال رفت و از منزل پیامبر تعدادی گردو برداشت و به محض ایشان بازگشت. رسول خدا گردوها را از بلال گرفت و به بچه‌ها گفت: «آیا شتر خود را به این تعداد گردو می‌فروشید؟» کودکان گردوها را از دست پیامبر گرفتند و ایشان را رهای کردند.

تابستان فصل بازی است؛ فصل همراه شدن بزرگترها با کودکان در هنگامه بازی و شادی آنان

مشغول بازی بود. در این هنگام، پیامبر نیز با گروهی از یارانش از منزل خارج شد و به محض ورود به گذرگاه، حسین را به همراه کودکان مشاهده کرد. رسول خدا در حالی که از دیدن حسین به وجود آمده بود، آغوشش را برای او باز کرد؛ بعد هم به سمت او رفت و مشغول بازی شد. حسین این سو و آن سو می‌رفت و رسول خدا نیز خنده کنان او را به قصد گرفتن، دنبال می‌کرد. صحنه زیبایی بود و اصحاب منتظر بودند تا پیامبر از بازی فارغ شود.

مدتی گذشت و پیامبر همچنان بدون احساس خستگی با حسین بازی می‌کرد. او می‌توانست به سرعت حسین را بگیرد ولی می‌خواست نوءه دلیندش از بازی کردن سیر شود؛ تا اینکه بالآخر رسول خدا حسین را گرفت. آن‌گاه یک دستش را پشت سر و دست دیگرش را زیر چانه او گذاشت و لب‌هایش را بوسید.

(ابن قولویه قمی، ۱۳۵۶ ه.ش: ۵۲).

تعجب از بازی با کودک

رسول خدا مشغول بازی با نوه‌های عزیزش، حسن و حسین بود. ایشان برای هیجان بیشتر بچه‌ها، گاهی زبانش را برای آن دو بیرون می‌آورد و چهره خود را به شکلی خاص و قابل توجه می‌کرد. کودکان وقتی این رفتار و نیز چهره پیامبر را می‌دیدند، با خنده و شادی به سمت او می‌دویدند. در این هنگام مردی به نام عیینه بن بدر، که شاهد بازی پیامبر با حسن و حسین بود، از این رفتار رسول خدا شگفتزده شد و خطاب به ایشان گفت: «به خدا سوگند، فرزندم مرد شده و محاسن در آورده است اما من نه تنها از این کارها نکرده‌ام بلکه تاکنون حتی برای یک بار هم او را نبوسیده‌ام.» رسول خدا که از رفتار آن مرد ناراحت شده بود، خطاب به وی گفت: «کسی که رحم و عطوفت نداشته باشد، مورد مهر و عطوفت قرار نخواهد گرفت!»

شتر بازی پیامبر خدا

حسن و حسین بر پشت پیامبر سوار شده بودند و رسول خدا چهار دست و پا راه می‌رفت؛ در آن حال، آن‌ها به پدر بزرگشان «حل حل»^۱ می‌گفتند و رسول خدا هم خطاب به آنان می‌گفت: «شتر شما، چه شتر خوبی است!» جابر بن عبد الله که ناظر بازی پیامبر با نوه‌هایش بود، از ایشان پرسید: «آیا واقعاً باید این قدر به کودکان آزادی عمل بدهیم؟» پیامبر در پاسخ گفت: «بازی بزرگان با کودکان باید به گونه‌ای باشد که آنان هیچ محدودیتی در نوع رابطه با بزرگترها احساس نکنند» (خرگوشی نیشابوری، ۱۴۲۴ ه.ق).

منابع

- ابن قولویه قمی، جعفر بن محمد (۱۳۵۶ ه.ش). کامل الزیارات. چاپ اول. نجف: انتشارات مرتضوی.
- خرگوشی نیشابوری، ابوسعید (۱۴۲۴ ه.ق). شرف‌المصطفی. چاپ اول. مکه: دارالبשائر الاسلامیة.

خانه ۶ کوچه ۶ مدرسه

نگاهی به اهمیت تربیت اندیشه‌ورزانه

سعید وزیری

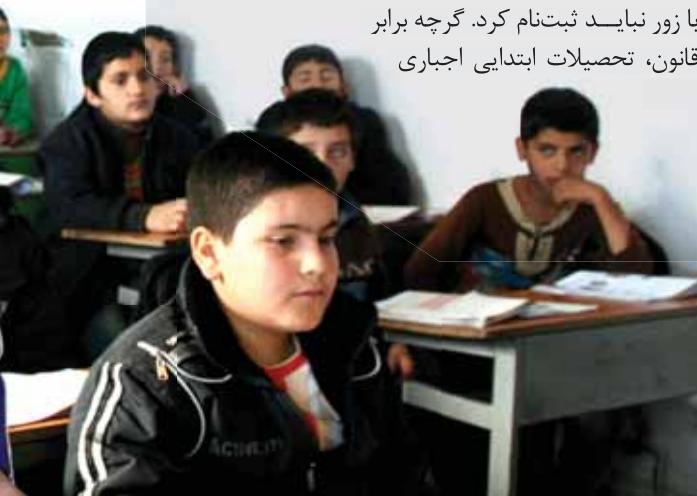
تجربه فردی خود مثالی بزنه؛ درست ۷۲ سال پیش بود که مادر بزرگم دستم را گرفت و مرا به مدرسه برد تا نامم را بنویسد. مادر بزرگ سواد نداشت. حقیقت را بگویم در خانواده پدری و مادری من هیچ کس سواد نداشت. مادر بزرگ دوست داشت نوه هایش، البته نوه های پسر، درس بخوانند و به قول خودش «میرزا» شوند.

اما مدیر مدرسه گفت که طبق شناسنامه، نوء شما ۶ ساله است و باید هفت ساله باشد. مادر بزرگ اصرار کرد و بالاخره، همسر مدیر که معلم کلاس اول بود، گفت: «مادر، نوهات باید سر کلاس من بنشینند». مادر بزرگ می گفت که مجبور شده است به زن مدیر «دهچه» بدهد. من نمی دانستم دهچه چیست و بعدها فهمیدم رشوه داده است تا نام مرا در مدرسه بنویسند. از آن زمان ۷۲ سال می گذرد اما من هنوز با خود می گویم که چرا باید رشوه بگیرند؛ آیا ما می توانیم نوجوانان را به گونه ای تربیت کنیم که از نام رشوه هم پرهیز کنند؟

سال ۱۳۴۰ خورشیدی به من گفتند تو مدیر مدرسه آعلی هستی؛ البته روی یک کاغذ مارک دار. باید خانه به خانه می رفتم و مردم را به درس خواندن تشویق می کردم. مردم یکی از روستاهای حاضر نبودند بچه هایشان درس بخوانند؛ چون درس خواندن را نشانه بی دینی می دانستند. داستانش را در کتاب «مدرسه آعلی» نوشته ام. در آن موقع، یکی از کارکنان هتل آعلی به من گفت: «نامه ای از زاندارمی گرفته ام. با زاندارم می رویم و بچه های را نام نویسی می کنیم». پاسخ من این بود که با زور نباید ثبت نام کرد. گرچه برابر قانون، تحصیلات ابتدایی اجرایی

«ما فات ماضی و ما سیاستیک فاین؟ قم فاغتنم الفرصة بين العدمين». منسوب به حضرت علی (ع) آنچه در گذشته رخ داده اکنون مرده است و آنچه می خواهد رخ دهد کجاست؟ پس غنیمت دان و فرصت شمار حال را که میان آن دو عدم است.

باید از فرصت ها بهره گرفت و لحظه ها را غنیمت شمرد اما چگونه و چه کسی؟ آیا کسانی برای لحظه های فراغت ما برنامه ریزی می کنند؟ آیا این برنامه ریزی براساس درک و شناخت بهتر از استعداد های بالقوه ای است که در نوجوانان وجود دارد یا برای هدایت آن ها به هدف های خاص؟ در این برنامه ریزی ها، ارقام و اعداد بن مایه برنامه را شکل می دهند یا اینکه اندیشه چرا ی می خواهد جای اندیشه عددي را بگیرد؟ دیگر اینکه آیا هدف از پیش تعیین شده است یا اینکه از دل این جلسه های بیرون می آید؟ تا آنجا که تجربه زندگانی ۶۰ سال معلمی من نشان می دهد، آنچه ما را به فکر می اندازد تا برای زندگی معنی پیدا کنیم، حادثه هایی است که برایمان پیش آمده است. شاید عده ای بر این باشند که هدف آموزش و پرورش، باید بر پایه اعراض از فلسفه باشد. این گونه افراد اگرچه ممکن است انسان هایی مؤمن، پاک و درست کار باشند، با این اندیشه شان راه تغییر، تحول و پیشرفت را سد می کنند. اینان که بستر اندیشه شان، بر پایه تهافت الفلاسفه (تناقض گویی فیلسفه ای) امام محمد غزالی است، نمی توانند پاسخگویی چون و چرا های نوجوانانی باشند که با رسیدن به سن بلوغ جسمانی، پرسش هایی در ذهن شان شکل می گیرد که پاسخ مستدل می طلبد. پرسش های نوجوانی، اگر به درستی پاسخ داده شوند، به رشد و تعالی نوجوان منجر می گردد اما بسیار دیده شده است که چنین پرسش هایی را نشانه کم اندیشه دانسته اند. بدیهی است تا وقتی ما به هر دلیلی جلوی بیان اندیشه را بگیریم، هرگز برای زندگی معنی پیدا نمی کنیم. بدکار دید از به کار بردن اصطلاحات فلسفی، روان شناسی خودداری کنم و از

ما باید به دانشآموزان خود یاد بدهیم که هر سؤالی را که به ذهنشان می‌رسد، طرح کنند. اگر قادر به پاسخ‌گویی به آن ها نبودیم، از هنر بیان «نمی‌دانم» استفاده کنیم و با این کار به تعاملی منطقی دست بزنیم

بی‌اعتمادی معلم و شاگرد به یکدیگر در اثر رنجشی است که رابطه آن‌ها را تیره می‌کند. در فرهنگ و ادب فارسی، بر گذشت و جوانمردی بسیار تکیه شده است. همچنین، در فرهنگ ایرانی، اسلامی، در همه اسطوره‌ها و داستان‌های تاریخی، مذهبی به رفتار آشتبانی جویانه و فراموش کردن گذشته‌های تیره اشاره‌هایی شده و این همان مصدق شعر منسوب به حضرت علی (ع) است.

سخن پایانی اینکه باید دید تا چه انسازه‌می‌توانیم اوقات فراغت دانشآموزان را در جلسه‌هایی که به ما معنی زندگی را می‌آموزد، فراهم سازیم و اگر نمی‌توانیم، بهتر است آزادشان بگذاریم و بینیم در چه کلاس‌هایی شرکت می‌کنند. ورزش، نقاشی، شناخت قرآن، نهج‌البلاغه، نقالی، رایانه، عکاسی و...

* پی‌نوشت

۱. المؤمن اعظم حرمة من الكعبة (بخار الانوار، ج ۶۸: ۱۶)

بود، من بر این باور بودم که باید کاری کنم که مردم با رغبت بچه‌هایشان را به مدرسه بفرستند.

وقتی معلم شدم، فکر نمی‌کردم معلمی کار سختی باشد. دیپلم ادبی داشتم، با فلسفه آشنا بودم، روان‌شناسی کودک را خوب خوانده بودم و با شعر و ادب و داستان الفت داشتم. معلمی را هم با علاقه انتخاب کرده بودم اما وقتی به محل کارم می‌رفتم، این شعر حافظ را زمزمه می‌کردم: «که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل‌ها».

اهالی روسایی که من معلم شده بودم، ترک‌زبان بودند و من ترکی نمی‌دانستم. بچه‌های مدرسه در خانه ترکی حرف می‌زدند ولی در مدرسه باید کتاب فارسی را می‌خواندند و به زبان فارسی صحبت می‌کردند. دیگر اینکه اهالی روسایا به آینین یارسان بودند که مردم به آن‌ها «علی‌اللهی» می‌گفتند و من مسلمان و شیعه اثنی‌عشری بودم.

بچه‌های مدرسه درس شرایعت داشتند؛ باید آن را می‌خواندند و امتحان می‌دادند. این کار را هم می‌کردند اما با باور آن‌ها در جم خانه نمی‌خوردند. مشکل دیگر، همکاران فرهنگی ما بودند. از جمله، معلمی بود که از بچه‌ها خواسته بود موقع افطار روزی پشت‌بامها اذان بگویند. من می‌گفتم: فقط باید بچه‌ها را آگاه کرد و حق انتخاب را به آن‌ها داد. اکنون ما در برهه‌ای از زمان هستیم که بیش از هر زمان دیگر به آگاهی و آزادی نیاز داریم؛ آگاهی و آزادی‌ای که بتواند نسل جوان را به تفکر سالم و ادارد. تربیت چنین نسلی زمانی شدنی است که ما از همه جنبه‌های مثبت فرهنگی، دینی و علمی استفاده کنیم. باید از هر گونه تزریق اندیشه‌های خودمان به آنان بپرهیزیم. باید مانند داوری بی‌طرف اما آگاه، یافته‌های اجتماعی و علمی خود را در اختیار آنان بگذاریم و اجازه بدهیم که بدون ترس و واهمه، کتاب‌هایی را که می‌خوانند، نقد و بررسی کنند.

ما باید به آن‌ها یاد بدهیم که هر سؤالی را که به ذهنشان می‌رسد، طرح کنند. اگر قادر به پاسخ‌گویی به آن‌ها نبودیم، از هنر بیان «نمی‌دانم» استفاده کنیم و با این کار به تعاملی منطقی دست بزنیم. من در زندگی معلمی خود، معجزه «نمی‌دانم» را بارها تجربه کرده‌ام. دیگر

۱۰ اقدام مهم در تعطیلات تابستانی

مترجم: پوریا ربیعی فارسی‌جانی

کارشناس ارشد برنامه درسی و

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی

متخصص آموزش دانشگاه فلوریدیا

تعطیلات تابستانی فرصتی است که معلمان با استفاده از آن می‌توانند تجدید قوا کنند، غبار خستگی را از تن بزدایند و با تمرکز بر برنامه‌های آموزشی برای تعامل با گروه دیگری از دانش‌آموزان آماده شوند. در این مقاله، ده کاری که معلم‌ها باید در تعطیلات تابستانی انجام دهند، مطرح می‌شود.

۱ فقط برای خود تان کاری انجام دهید؛

به باشگاه بروید، در کنار ساحل قدم بزنید یا به یک سفر دریایی بروید. کاری کنید که انجام دادن آن شما را اقناع کند. از خودتان مراقبت کنید. مراقبت از بدن، ذهن و روح بسیار مهم است؛ چون باعث می‌شود از زندگی رضایت داشته باشید و به شما در تجدید قوای مجدد و شروع به کار برای سال آینده کمک می‌کند.

به سفر بروید؛
یک معلم باید هر روز سال تحصیلی در مدرسه حضور داشته باشد. در حقیقت، شما به عنوان یک معلم اغلب لازم است که حتی در خارج از محیط مدرسه، در دسترس باشید. بنابراین، سفر رفتن در تعطیلات تابستانی و انجام دادن کارهایی دور از محیط مدرسه ضروری است.

۲ یک چیز جدید را امتحان کنید؛
افق دید خود را گسترش دهید. یک سرگرمی یا چالش جدید را انتخاب کنید و یا در دوره‌های آموزشی غیر از موضوع تدریس خود ثبت‌نام کنید. تعجب خواهید کرد چگونه این اقدام می‌تواند تدریس شما را در سال آینده تقویت کند. موضوع جدید مورد علاقه شما ممکن است با علاقه شماری از دانش‌آموزان جدید تان ارتباط داشته باشد.

۳ روی تجربه‌های تدریس سال گذشته تأمل کنید؛

به سال قبل فکر کنید و موفقیت‌ها و چالش‌های خود را تعیین کنید. اگرچه باید زمان یکسانی را صرف تفکر درباره چالش‌ها و موفقیت‌ها کنید، روی موفقیت‌ها بیشتر متمرکز شوید. وقتی به جای توجه به کارهایی که ضعیف انجام داده‌اید، بر آنچه خوب انجام گرفته‌است تمرکز کنید، موفقیت بیشتری حاصل می‌شود.

۶ یک همکار را برای صرف ناها دعوت کنید:

با نزدیک شدن به شروع سال تحصیلی، معلمان باید بدانند که از آن‌ها قدردانی می‌شود. به یک معلم همکار که به شما انگیزه داده و برایتان الهام‌بخش بوده است، فکر کنید. او را برای ناها دعوت کنید و نشان دهید که وجودش چقدر برای دانش‌آموزان و شما مهم است.

۱۰ سطح تخصص خود را حفظ کنید:

همواره درباره موضوعی که تدریس می‌کنید، اطلاعات بیشتری کسب کنید و مطالعه جدیدی یاد بگیرید. برای این کار، آخرين ويرايش انتشارات را کنترل و بررسی کنید. ممکن است برای یک درس جدید، منبعی خوب و عالی پیدا کنید.

* منبع

Kelly, Melissa. (2020, February 11). Top 10 Things for Teachers During Summer Vacation. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/during-summer-vacation-8342>

دربارهٔ حرفهٔ خود اطلاعات کسب کنید:

خبران بخوانید و دربارهٔ اینکه در حوزهٔ آموزش‌وپرورش چه می‌گذرد، اطلاعات کسب کنید. اقدامات قانون‌گذاری امروز می‌تواند به معنای تغییری بزرگ در محیط کلاس فردا باشد.

برای بهبود تدریس خود، چند درس را انتخاب و دربارهٔ آن‌ها مطالعه کنید:

دروسی را که احساس می‌کنید باید بهبود دهید، انتخاب کنید. شاید نیاز شما فقط با خواندن منابع غیردرستی برطرف شود. شاید هم فقط باید آن‌ها را دور بزیزد و طرح درس‌هایتان را از نو بنویسید. یک هفته و قوت صرف تجدید نظر در این طرح درس‌ها و باز نویسی آن‌ها کنید.

روش‌های تدریس خود را ارزیابی کنید:

آیا در کلاس مدیریت مطلوبی دارید؟ آیا برای مواجهه با دانش‌آموزانی که با تأخیر به کلاس می‌آیند، سیاست مؤثری دارید؟ آیا کارها و وظایف کلاسی را به خانه می‌برید؟ این روش‌ها و سایر روش‌های تدریس خودتان را بررسی کنید، با شناسایی نقاطی، کارایی و اثربخشی تدریس خود را افزایش دهید و از تعداد کارهایی که به خانه می‌برید، بکاهید.

به خودتان روحیه بدهید و انگیزه‌تان را برای تدریس تقویت کنید:

زمان‌های خوب و باکیفیتی را با کودک خود یا شخصی دیگر بگذرانید. دربارهٔ معلم‌ها و مربیان معروف و شناخته شده و رهبران الهام‌بخش و انگیزشی مطالعه کنید. کتاب‌ها و فیلم‌های الهام‌بخش و انگیزشی بخوانید و ببینید. به یاد داشته باشید که چرا وارد حرفهٔ معلمی شده‌اید و چگونه این کار را شروع کرده‌اید.

دور خیز تابستانی

برای تولید محتواهای الکترونیکی

سمیه مهندی

معلم به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی، وظیفه انتقال دانش، ایجاد بینش و افزایش مهارت دانش آموزان را بر عهده دارد. انجام این وظایف، به خصوص در ایام و شرایط خاص، نیازمند تخصص و مهارت های ویژه ای است که شاید در موقعیت های عادی کمتر به آن ها نیاز باشد. برای مثال، در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ پیش بینی نشده زیادی افتاد که به تعطیلی موقت مدارس در نقاط مختلف کشور منجر شد. در این تعطیلات اجباری، لزوم آشنایی معلمان و دست اندر کاران نظام آموزش با فناوری های نوین، بیش از پیش مشخص شد؛ اینکه معلمان در چنین ایامی بتوانند از رسانه های متنوع در آموزش های خود بهره ببرند و محتواهای آموزشی را در قالب فیلم، اینیمیشن، کلیپ و ... طراحی کنند و به مخاطبان خود ارائه دهند، نیازی بود که به روشی احساس می شد و معلمانی که با فناوری های نوین از جمله شبکه های اجتماعی و کار کرده ایانها و تولید محتواهای الکترونیکی آشنایی بیشتری داشتند، راحت تر و با آرامش خیال بیشتری توانستند با دانش آموزان خود و والدین آنها ارتباط برقرار کنند و مطالب آموزشی را رایانه دهند. در مقابل، معلمانی که این آشنایی را نداشتند، در شرایط پیش آمده دچار اضطراب و نگرانی بیشتری شدند.

صورتی که معلم در این زمینه ها توانمند باشد، قادر خواهد بود شرایط را تحت کنترل خود نگه دارد. یکی از فرصت هایی که معلمان می توانند با استفاده از آن برای توسعه حرفه ای خود اقدام کنند، تعطیلات تابستان است. به بیان دیگر، تعطیلات تابستان بهترین فرصت برای خود آموزی و تقویت مهارت های حرفه ای در زمینه استفاده از فناوری های نوین و همچنین تولید محتواهای الکترونیکی است. برای این کار، نیازی نیست حتماً در دوره ها و کلاس های حضوری شرکت کنید بلکه مطالعه کتاب های مرتبط و مراجعه به وبگاه هایی که در این مورد طراحی شده اند، می تواند بسیار مفید باشد.

در زمینه آموزش های الکترونیکی، کلاس معکوس، تولید محتواهای الکترونیکی، تهیه فیلم های آموزشی، نحوه استفاده از رسانه های مختلف در آموزش و ... کتاب های زیادی وجود دارد. وبگاه های بسیاری هم هستند که با ارائه فیلم و آموزش های غیر حضوری یا برخط (آنلاین)، نحوه ساخت چندرسانه ای ها و بازی های آموزشی را آموزش می دهند و به راحتی و با صرف هزینه اندک می توان از آنها استفاده کرد.

بد نیست ام邪ل تابستان هر کدام از ما پس از مطالعه و کسب اطلاعات لازم، حداقل یک محتواهای الکترونیکی (به صورت چندرسانه ای، بازی، فیلم، اینیمیشن و ...) را براساس اصول صحیح، طراحی کنیم و با همکاران خود به اشتراک بگذاریم.

آشنایی با روش های ارائه محتوا در فضای مجازی، انواع محتواهای الکترونیکی و نحوه ساخت و استفاده از آنها، مهارتی است که در چنین شرایطی به کمک معلمان می آید و در

تعطیلات تابستان بهترین فرصت برای خودآموزی و تقویت مهارت‌های حرفه‌ای در زمینه استفاده از فناوری‌های نوین و همچنین تولید محتوا الکترونیکی است

می‌شود چند کتاب هم درمورد اصول طراحی چندرسانه‌ای و تولید محتواهای الکترونیکی مطالعه کنید. نمی‌شود به طراحی و تولید محتواهای الکترونیکی علاقه‌مند باشیم ولی اصول اصلی طراحی چندرسانه‌ای‌ها را ندانیم. این اصول در کتاب‌های بسیاری توضیح داده شده‌اند. جست‌وجو در اینترنت هم در این زمینه بسیار مفید است.

پس از آنکه با مطالعه کتاب‌ها و سایت‌های مختلف با اصول اولیه طراحی و تولید محتواهای الکترونیکی آشنا شدیم، نوبت به انتخاب یک برنامه برای طراحی محتواهای موردنظر می‌رسد.

در سال‌های اخیر برنامه‌های بسیاری طراحی شده‌اند که به معلمان در تولید محتواهای الکترونیکی کمک می‌کنند. این برنامه‌ها اغلب به دانش زبان برنامه‌نویسی نیازی ندارند و معلمان می‌توانند به راحتی، با به‌اصطلاح چند «کلیک» و «درگ اند دراپ»، به تولید محتواهای الکترونیکی پردازند.

از جمله این برنامه‌ها می‌توان به اتوپلی¹، کپیتیویت²، استوری لاین³، و بیلدر⁴ اشاره کرد. برای آشنایی با این نرم‌افزارها کافی است نام آن‌ها را در اینترنت جست‌وجو کنید تا انواع آموزش‌های برخط و تالارهای گفت‌وگو به شما آموزش داده شود. همچنین، وبگاه‌های آموزش الکترونیکی بسیاری وجود دارند که فیلم‌های آموزشی و نمونه‌های کار شده را در دسترس مقاضیان قرار می‌دهند.

حالا که اطلاعات کافی در مورد ویژگی‌های پیام‌های آموزشی، گرافیک و محتواهای الکترونیکی و همچنین روش استفاده از برنامه‌های تولید محتوا به دست آورده‌ید، کافی

است یک موضوع درسی را انتخاب و روی کاغذ طراحی کنید؛ به عبارت دیگر محتوا، تکالیف، ارزشیابی و ... را براساس اهداف و مخاطب خود مشخص کنید و سپس بر مبنای اصول چندرسانه‌ای‌ها، به تولید محتواهای الکترونیکی موردنظرتان پردازید.

و نکته آخر: یادمان باشد که تولید محتواهای الکترونیکی روندی بی‌پایان است و با هر بار بازگشت و بررسی کار، می‌توان محتواهای بهتر و مفیدتری تولید کرد ولی مسئله مهم، شروع این روند است. موفق باشید.

*پی‌نوشت‌ها

1. Auto play
2. Adobe Captivate
3. Articulate StoryLine
4. Multimedia Builder

از کجا شروع کنیم؟

مطالعه کتاب می‌تواند اولین گام برای شروع تولید یک محتواهای الکترونیکی اصولی و صحیح باشد. کتاب‌های بسیاری وجود دارند که اصول اولیه طراحی پیام آموزشی را ارائه می‌دهند. فارغ از اینکه محتواهای آموزشی ما الکترونیکی یا غیرالکترونیکی است، نیاز داریم بدانیم که پیام آموزشی چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد. کتاب «طراحی پیام‌های آموزشی» نوشته دکتر امیرتیموری یکی از کتاب‌های خوبی است که در این زمینه تألیف شده است. همچنین، معلمان نیاز دارند که اشکال گرافیک را بشناسند و بدانند چه نوع گرافیکی برای انتقال چه نوعی از دانش مفیدتر است. یکی از کتاب‌هایی که با مثال‌های روشن و کاربردی اصول استفاده از گرافیک مختلف را به خوبی معرفی می‌کند، کتاب «گرافیک در خدمت یادگیری» است. پس از مطالعه چنین کتاب‌هایی پیشنهاد

میدان داری

رسانه‌ها در فرایند یادگیری

مانوئل ویلبولد
ترجمه: مینا فراگوزلی
دانشجوی رشته آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان قزوین
۲۰۱۹

چگونه استفاده از رسانه‌های اجتماعی در آموزش موجب بهبود یادگیری می‌شود؟

امروزه تکنولوژی و رسانه‌های اجتماعی به یکی از ضروریات زندگی ما تبدیل شده‌اند. تقریباً تمام افراد بالای ۱۳ سال به شبکه‌های اجتماعی محبوب مانند واتس آپ، فیسبوک، اسنپ چت، اینستاگرام و ... و در شبکه‌های داخلی به سروش، بله، روپیکا و ... دسترسی دارند. به عنوان مثال رسانه اجتماعی مانند واتس آپ حداقل ۱۶ سال سن دارد.

دانش‌آموزان برای فراهم‌سازی نیازمندی‌های آموزشی خود از تجهیزات و ابزار آنلاین مختلف استفاده می‌کنند. بیرون نیست اگر بگوییم در جهان مدرن امروزی آموزش و رسانه‌های اجتماعی دست در دست یکدیگر داشته و رابطه نزدیکی با هم دارند.

اما سؤالی که پیش می‌آید اینست که: چگونه شبکه‌های اجتماعی آنلاین برای دانش‌آموزان مفید هستند؟ آیا روش‌هایی وجود دارد که (از طریق آن‌ها) کاربرد ایمن و مناسب این رسانه‌ها بتواند برای فراگیران مفید بوده و به ترمیم شکافهای موجود در فرایند یادگیری کمک کند؟

در اینجا به بررسی برخی رویکردها و مزایای رسانه‌های اجتماعی می‌پردازیم. رویکردهایی که می‌توانند عملکرد آکادمیک دانش‌آموزان را بهبود بخشنند.

۱. ارتباط و همکاری

عمده‌ترین مزیت رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برقراری ارتباط بهتر است. هر دانش‌آموز در هر زمان می‌تواند با استفاده از پیام‌رسان‌هایی مانند واتس آپ یا پیام‌رسان‌های داخلی نظیر آن با افراد دیگر در هر نقطه از جهان ارتباط برقرار کند. آن‌ها می‌توانند از طریق تلفن هوشمند، تبلت یا کامپیوتر از این پلتفرم‌ها استفاده کرده، به تبادل اطلاعات و سوالات پرداخته یا به صورت صوتی یا تصویری با هم صحبت کنند. اگر دانش‌آموز در تکالیف درسی خود مشکلی داشته باشد می‌تواند بدون نیاز به ملاقات حضوری و تنها از طریق شبکه‌های اجتماعی با دوستان یا معلمان خود در ارتباط بوده و راهنمایی‌های لازم را دریافت کند. شبکه‌های اجتماعی با فراهم‌سازی امکانات و پشتیبانی‌ها در به اشتراک‌گذاری اسناد، فرایند یادگیری را ارتقا می‌بخشند. معلمان نیز از طریق این نوع ارتباطات اجتماعی با دانش‌آموزان خود در تماس هستند.

۲. دسترسی به اطلاعات عینی آنلاین

وبسایتها و شبکه‌های اجتماعی مختلف اطلاعات زیادی فراهم کرده و در دسترس کاربران قرار می‌دهند. این اطلاعات می‌تواند برای دانش‌آموزان مفید باشد. دانش‌آموزان می‌توانند

و در نهایت عادت‌های خواندن کودک پیشرفت چشمگیری می‌کند. در نتیجه موجب بهبود مؤثر توانایی‌های نوشتاری دانش‌آموز می‌شود.

۵. فرصت‌های یادگیری و آموزش از راه دور
یکی دیگر از مزایای بزرگ شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی در زمینه یادگیری و آموزش فراهم‌سازی فرصت آموزش از راه دور است. دانش‌آموزان محروم از تحصیل زیادی وجود دارد که به آموزش‌های رسمی دسترسی ندارند و نمی‌توانند در کلاس‌های منظم مؤسسات آموزشی یا مدارس شرکت کنند. امروزه معلمان می‌توانند با کمک ابزار و تجهیزات آنلاین به همراه رسانه‌های اجتماعی دانش‌آموزان را جذب برنامه‌های آموزش از راه دور کنند و از این طریق آن‌ها را در کلاس‌های درسی شرکت دهند. این فرایند به زودی به یک بخش جدایی‌ناپذیر سیستم آموزشی مدرن در جهان تبدیل خواهد شد. ارائه سخنرانی‌های زنده از طریق اسکایپ یا به کمک شبکه‌های داخلی و نرم‌افزارهای آموزشی روشی است که به امکان می‌دهد تا به آموزش دسترسی داشته باشند.

بنابراین می‌توان ادعا کرد که بسته^۱ رسانه‌های اجتماعی می‌توانند موجب برقراری تماس‌های صوتی و ویدئویی آزاد، ارتباطات، به اشتراک‌گذاری اسناد و مدارک و هر نوع اطلاعاتی باشند که در بهبود عملکرد آکادمیک و یادگیری دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارد. هم‌زمان والدین و معلمان نیز باید به این نکته توجه کنند که هنگام ارتباط آنلاین کودک و کار با اینترنت و شبکه‌ها و وبسایت‌های اجتماعی تمهدیات امنیتی لازم را فراهم کنند. در زمینه فراهم‌سازی امنیت کودکان هنگام کار با رسانه‌های اجتماعی نکات مهمی وجود دارد که امروزه رعایت آن‌ها برای تمام والدین مفید و

در عین حال الزامی است.

از شبکه‌های آموزشی مؤثر دانش‌آموزی، می‌توان به شبکه ملی مدارس ایران (رشد) اشاره کرد. این شبکه به عنوان یکی از اجزای بسته آموزشی به سایر اجزا در رسیدن به اهداف کمک می‌کند. دانش‌آموزان و معلمان و والدین با مراجعه به شبکه رشد، اطلاعات مفید علمی - آموزشی، فرهنگی مرتبط با درس‌های هر پایه تحصیلی کسب کرده و به مفاهیم علمی متعددی دسترسی خواهند داشت.

* پی‌نوشت

از طریق اخبار و اطلاعات شبکه‌های اجتماعی (گردش خبری) و بوسایت‌های مناسب و آموزنده را پیدا کرده و از این طریق به اطلاعات موردنظر خود دست یابند. همچنین آن‌ها می‌توانند براساس علایق خود پاسخ‌های متعددی برای سؤالات‌شان پیدا کنند. سایتها و بوسایت‌های داخلی مانند «شبکه ملی مدارس ایران» و شبکه آموزشی «شاد» می‌توانند الهام‌بخش ایده‌هایی برای پروژه‌های مدرسه یا حل مسئله عملی باشند.

از دیگر مزایای شبکه‌های اجتماعی این است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند برای درس‌های مهم خود آماده شده و مفاهیم خاص را با بالاترین کارایی یاد بگیرند. وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی حاوی آخرین اطلاعات درباره دروس مدرسه خواهد بود. در نتیجه این فرصت برای دانش‌آموزان فراهم می‌شود تا مطالب جدید را بررسی کرده و آن‌ها را از نظر بگذرانند. در عصر کنونی شاهد یادگیری از طریق رسانه‌های اجتماعی هستیم.

۳. درگیر شدن والدین در فرایند یادگیری فرزندان

رسانه‌های اجتماعی به والدین کمک می‌کنند تا در فرایند یادگیری فرزندان خود مشارکت داشته باشند. والدین از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌توانند درباره فعالیت‌های مدرسه اطلاعات جدیدی کسب کنند و از طریق پلتفرم‌های آنلاین اینم که مورد استفاده مدرسه یا مؤسسه هستند با والدین در ارتباط باشند و پیشرفت دانش‌آموزان را به اطلاع والدین برسانند. والدین نیز می‌توانند با معلمان در ارتباط بوده و از مطالب درسی، فرایند یادگیری و آموزش مطلع باشند. از طرف دیگر، رسانه‌های اجتماعی تأثیر مثبتی روی عملکرد دانش‌آموزان دارند. در نتیجه والدین می‌توانند حمایت‌های آموزشی بهتر و قابل درکی به فرزندان خود ارائه دهند.

۴. بهبود مهارت‌های آموزشی، یادگیری، ارتباطی و خواندن
غالباً مشاهده شده است که دانش‌آموزان از خواندن و نوشتمن خسته می‌شوند. ولی، اینترنت و رسانه‌های اجتماعی به صورت آنلاین اطلاعات زیادی در اختیار کاربران قرار می‌دهند و دانش‌آموزان تمایل زیادی برای مطالعه آن‌ها دارند. بدین‌جهت اگر این اطلاعات شامل اینیمیشن‌های جالب توجه باشد. پیام‌ها، نظرات و تفاسیر، خبرها، مقالات و کتاب‌های آنلاین فهرستی بی‌پایان از اطلاعات خواندنی فراهم می‌کنند و دانش‌آموزان را وادار می‌کنند تا زمانی را به مطالعه مطالب اختصاص داده و برای یادگیری آن‌ها بیشتر تلاش کنند.
این فعالیت‌های آنلاین به یادگیری کلی کودک کمک کرده

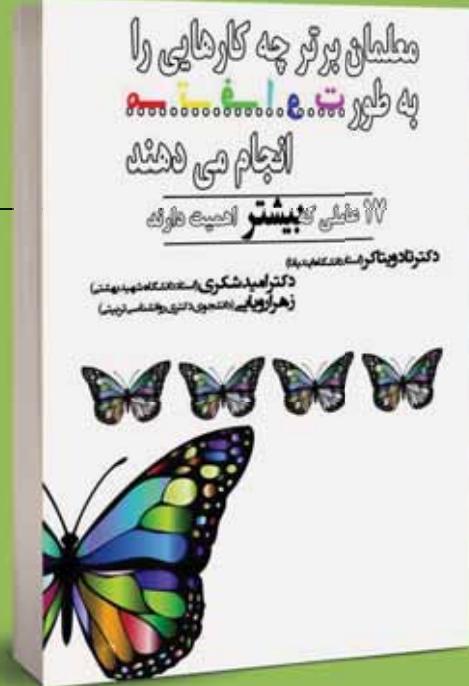
معلمان برتر چه کارهایی را به طور متفاوت انجام می‌دهند

نویسنده: تاد ویتاکر

مترجم: امید شکری، زهرا رویایی

ناشر: رشد فرهنگ

چاپ: ۱۳۹۶

آذربخت کوهستانی نژاد طاری

آموزش و پرورش داشته باشد و فهرستی از دستورالعمل‌ها، استانداردها، اصول و نظریه‌های مرتبط با این حوزه را مطالعه کند. بهترین و بدترین معلمان امکان دارد مثل هم در کلاس‌های دوره کارشناسی یا کارشناسی ارشد، رتبه اول بوده باشند. تفاوت بین معلمانی که اثربخش‌ترند و همکاران آن‌ها که اثربخشی کمتری دارند، در دانسته‌هایشان نیست بلکه در کارهایی است که انجام می‌دهند.

این کتاب نمی‌خواهد مجموعه‌ای از دستورالعمل‌ها را تجویز کند. در عوض، در بی آن است که چشم‌انداز مدرسه را از دید معلمان برتر به نمایش بگذارد. آن‌ها هنگامی که کلاس‌های درس و دانش‌آموزان خود را می‌بینند، واقعاً چه مشاهده‌ای کنند؟ کانون توجه آن‌ها کجاست؟ وقت و انرژی خود را چطور صرف می‌کنند؟ چه عواملی به تصمیمات آن‌ها جهت می‌دهد؟ ما

چطور می‌توانیم به برتری‌های مشابه آنان دست بیابیم؟

پاسخ واحدی برای این سؤال وجود ندارد؛ اگر وجود داشت، قطعاً همه ما در حال حاضر آن را به کار می‌بستیم. آموزش و پرورش امر بسیار پیچیده‌ای است؛ همچنان که تدریس در کلاس‌های درس نیز پیچیده است اما ما می‌توانیم در جهت کشف کارهایی که برترین معلمان انجام می‌دهند، قدم برداریم. می‌توانیم به این نگرش دست بیابیم که به عنوان یک معلم تا چه حد می‌توانیم اثربخش و مؤثر باشیم. بیشتر از همه، می‌توانیم مهارت‌های خودمان را بهبود دهیم. همه ما با برترین معلمان هم عقیده‌ایم که: مهم نیست اکنون در چه شرایطی

کتاب «معلمان برتر چه کارهایی را به طور متفاوت انجام می‌دهند» نوشته تاد ویتاکر به این مسئله می‌پردازد که معلمان توانند چه کارهایی انجام می‌دهند که باعث تمايز آن‌ها از دیگران می‌شود.

وقتی بدانیم برترین معلمان چه کارهایی انجام می‌دهند و ما نیز آن کارها را تمرین و تکرار کنیم، می‌توانیم خود را تا حد آنان ارتقا دهیم.

آموزش و پرورش شغل سختی است. روزهای طولانی سپری می‌شوند و گاهی مشکلات جدی ممکن است بروز پیدا کنند. آنچه همواره و در درجه اول در کانون توجه معلمان بزرگ قرار دارد، دانش‌آموزان هستند. اغلب معلمان در زمانی که شرایط بر وفق مراد است، ظاهراً این مطلب را تأیید می‌کنند اما برترین معلمان در شرایط دشوار نیز به این مطلب جامه عمل می‌پوشانند. می‌دانیم که در درجه نخست باید دانش‌آموزان در کانون توجه مدارس قرار داشته باشند و پس از آن، افراد دیگری که در آنجا مستولیتی به عهده دارند، اهمیت پیدا می‌کنند. برترین معلمان همواره این نکته را سرلوحة کار خویش قرار می‌دهند.

معلمان برتر همچنین می‌توانند از نقطه نظر دانش‌آموزانشان به مسائل نگاه کنند. آن‌ها توانایی بی‌نظیری دارند و آن این است که خود را در جایگاه هر یک از دانش‌آموزانی که با او تعامل دارند تصور می‌کنند و می‌دانند که چطور با دیگران برخورد داشته باشند.

هر معلمی ممکن است قفسه‌ای پر از کتاب درباره مسائل

- معلمان برتر در عین حال که انتظارات سطح بالایی از دانشآموزان دارند، انتظارات سطح بالاتری نیز از خودشان دارند.

- معلمان برتر می‌دانند عاملی که می‌تواند باعث ایجاد تغییر و تفاوت در کلاس درس شود، خود آن‌ها هستند.

- معلمان خوب همواره برای بهبود تلاش می‌کنند و تمرکزشان بر چیزی است که می‌توانند کنترل کنند؛ یعنی بر عملکرد خودشان تمرکز دارند.

- معلمان برتر در وهله اول روی دانشآموزان تمرکز دارند و با دید وسیعی که دارند، قدر و منزلت هر چیزی را می‌دانند.

- معلمان بزرگ در کلاس‌های درس خود یک فضای مثبت ایجاد می‌کنند. آن‌ها با همه افراد با احترام رفتار می‌کنند. به طور خاص، آن‌ها قدرت تحسین را می‌دانند.

در بخشی از کتاب «معلمان برتر چه کارهایی

را به طور متفاوت انجام می‌دهند» می‌خوانید:

«زمانی که معلم عطسه می‌کند، کل کلاس سرما می‌خورند. این به خودی خود، نه خوب است و نه بد. این فقط یک واقعیت است. تأثیر ما روی دانشآموزان، بسیار زیاد است؛ چون آنچه در کانون توجه ما قرار دارد، در کانون توجه دانشآموزان نیز قرار می‌گیرد و اندیشه و رفتار ما بر آن‌ها تأثیر می‌گذارد. اگر ما برای ایجاد روابط خوب و قابل اعتماد تلاش کنیم، دانشآموزان نیز تلاش می‌کنند تا رضایت ما را به دست آورند. اگر به گونه‌ای رفتار کنیم که اعتبار خود را از دست بدیم، دانشآموزان نیز بر علیه ما کار خواهند کرد. دانشآموزانی که هر روز به کلاس درس قدم می‌گذارند، از ما انتظار دارند که برای تنظیم روابط و کیفیت تعاملات تلاش کنیم. اگر یک شیوه مثبت براساس اصول حرفه‌ای بنا نهیم، آن‌ها نیز خودشان را با آن شیوه جور خواهند کرد. در مقابل، اگر طرز برخورد ما منفی و خشونت‌آمیز باشد، آن‌ها نیز

به همان شیوه واکنش نشان خواهند داد.

ما اغلب می‌شنویم که «شما باید تلاش کنید و احترام و توجه دانشآموزان را کسب کنید». با این حال، دانشآموزان در روز نخست مدرسه بهترین رفتار را دارند. آیا ما از این فرصت استفاده کرده و توجه و احترام آن‌ها را جلب کرده‌ایم؟ آیا در طول تابستان، برای ایجاد پایه روابط با دانشآموزان و خانواده‌شان کاری انجام داده‌ایم؟ البته که پاسخ، منفی است. دانشآموزان در روز اول مدرسه، احترام زیادی برای معلمان قائل هستند. پس از آن، ما تعیین می‌کنیم که چه اتفاقی بیفتند. برترین معلمان در تمام طول سال، برای ایجاد و پرورش روابط احترام‌آمیز تلاش می‌کنند.

قرار داریم و تا چه اندازه، خوب هستیم بلکه مهم این است که همواره می‌خواهیم بهتر از این باشیم.

این‌طور نیست که تمام جنبه‌های آموزش خوب و برتر فقط در این کتاب گفته شده باشد. افرادی که به دنبال مطالب مؤثر در مورد توسعه برنامه درسی، رویکردهای آموزشی، مباحث ارزیابی و دیگر موضوعات این حوزه‌اند، می‌توانند این گونه اطلاعات را در جاهای دیگر نیز بیابند. تمرکز این فصول بر باورها، رفتارها، بینش‌ها و تعاملاتی است که تار و پود حیات کلاس‌های درس و مدارس ما را تشکیل می‌دهند. یادگیری و فرآگیری دانش می‌تواند به طور فردی و بدون ارتباط با دیگران اتفاق بیفتد اما آموزش، نیازمند تعامل افراد با یکدیگر است. آموزش اثربخش نیازمند مهارت‌های ارتقایی است و برترین معلمان، همه‌روزه این مهارت‌ها را به کار می‌بندند.

قالب این کتاب، ساده و آسان است. در قسمت مقدمه، درباره اهمیت آموزشی که اثربخش‌ترین معلمان ارائه می‌دهند، مطالبی مطرح می‌کند. در فصل پایانی از ما می‌خواهد که بر باورهای اصلی خود تمرکز و به آن‌ها توجه داشته باشیم. در فصول میانی به کارهای منحصر به فردی که معلمان خوب و برتر به طور متفاوت انجام می‌دهند، اشاره می‌شود. هر یک از ما می‌توانیم تمامی موارد توصیف شده در این کتاب، یعنی کارهایی را که معلمان برتر انجام می‌دهند، به کار بیندیم.

نویسنده این کتاب، استاد رهبری آموزش در دانشگاه ایالتی ایندیاناست. او که سابقه سال‌ها تدریس و مدیریت در دوره‌های تحصیلی متفاوت را دارد، علاقه شدید خود به آموزش و پرورش را از طریق تحقیق و مطالعه در مورد معلمان و مدیران اثربخش، دنبال کرده است و اکنون، یکی از چهره‌های برجسته در حوزه‌های انگیزش، رهبری و اثربخشی معلمان و مدیران به حساب می‌آید.

جملاتی برگزیده از کتاب:

- معلمان برتر هرگز فراموش نمی‌کنند که اشخاص کیفیت یک مدرسه را تعیین می‌کنند نه برنامه‌ها و شیوه‌های خاص.

- معلمان برتر در آغاز سال تحصیلی، انتظاراتشان را به طور واضح تعیین و بیان می‌کنند و آن‌ها را به طور مداوم در طول سال تحصیلی دنبال می‌نمایند.

- معلمان برتر کلاس درسشان را با خدمتی مدیریت می‌کنند. زمانی که سخنی بر زبان می‌آورند، آن را معنا می‌کنند و منظور خودشان را بیان می‌کنند.

- زمانی که یک دانشآموز رفتار بدی انجام می‌دهد، معلمان برتر یک هدف را دنبال می‌کنند و آن این است که از وقوع دوباره آن رفتار جلوگیری کنند.

کتاب، یار داستانی من

آموزش قلب‌ها و اندیشه‌ها؛ تجارب ژاپنی‌ها در مراکز پیش‌داستانی و داستانی

نویسنده: کاترین لونیس

مترجمان: حسین افشین‌منش، شیده ایلیگی طاهر

ناشر: سازوکار

تعداد صفحات: ۳۹۵

معرفی: استفاده از تجارب دیگران همواره عملی ستوده و تأیید شده از جانب عقل سليم است. این کار سبب می‌شود پیشینیان بیراهه‌هایی را که پیشروان گرفتارشان شده‌اند، بشناسند. همچنین، با این کار می‌توان از موفقیت‌های پیشینیان بهره‌ها برد. از همین رو، دکتر کاترین لونیس به بازخوانی تجارب ژاپنی‌ها در

مراکز پیش‌داستانی و داستانی پرداخته و این کتاب را تألیف کرده است. کتاب گزارشی کتبی از پژوهش میدانی چهارده ساله‌ای است که به صورت کیفی انجام گرفته است. با مطالعه این کتاب متوجه می‌شویم که آموزش و پژوهش ابتدایی و پیش‌ابتدایی یکی از موضوعات بسیار مهم در کشور ژاپن است؛ به گونه‌ای که دولت بیشترین سهم از تولید ناخالص ملی خود را صرف دوره‌های آموزشی پیش از دانشگاه، بهویژه دوره‌های پیش‌داستانی و ابتدایی می‌کند.

نویسنده پس از شنیدن مطالعی درباره موفقیت‌های فراوان ژاپنی‌ها در آموزش و پژوهش ابتدایی، بر آن شد که در مورد ریشه‌های این موفقیت‌ها پژوهش کند. نکته جالب توجه این است که از نظر وی، عامل موفقیت ژاپنی‌ها نه طولانی تر بودن ایام تحصیل است نه داشتن امکانات مادی و پشتیبانی بلکه مدارس ژاپنی به سبب رفع آنی نیازهای بچه‌ها به این موفقیت نائل شده‌اند. برخی از این نیازهای عبارت‌اند از: نیاز به دوستی، نیاز به تعلق خاطر و نیاز به فرسته‌هایی برای زندگی در مدرسه.

دکتر مهدی حسین‌زاده

اشاره: تابستان مجال خوبی برای کتابخوانی است. از دیرباز کتاب به مثابه یار دیرین، مهربان و دست‌یافتنی همواره همراه آدمی بوده و در عرصه‌های مختلف از جمله در مقوله آموزش و پژوهش دانش‌آموزان می‌تواند رهنمای خوبی باشد. ما کوشیده‌ایم در این قسمت مطالعه چند کتاب را در اوقات فراغت تابستان به شما معلم عزیز، پیشنهاد دهیم.

مهار استرس در معلمان

نویسنده: کریس کی ریاکو

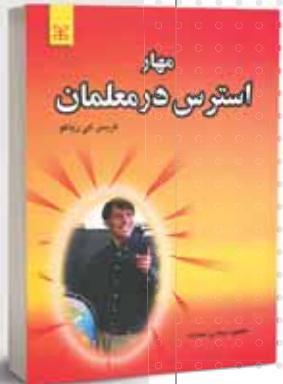
مترجم: منصوره وحدتی

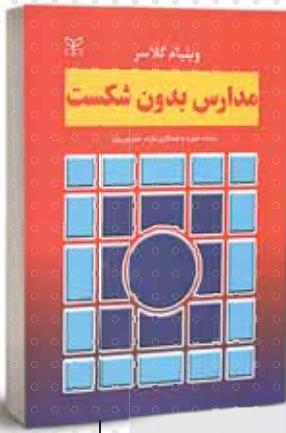
ناشر: رشد

تعداد صفحات: ۱۷۶

معرفی: کتاب حاضر با تحلیل استرس، معلمان را با چگونگی به وجود آمدن استرس در هنگام تدریس، آشنا و راهبردهایی را برای مهار آن پیشنهاد می‌کند. نویسنده ابتدا با تعریف استرس و بیان نمونه‌هایی از استرس معلمان، موضوع اصلی کتاب را برای خواننده تشریح می‌کند و در این میان با بیان مطالبی درباره تیپ‌های شخصیتی مختلف، توضیح می‌دهد که چه تیپ‌هایی بیشتر در معرض استرس قرار دارند. او پس از تبیین مفهوم استرس، منابع اصلی آن را بررسی می‌کند و نتیجه می‌گیرد که منبع استرس در افراد مختلف، متفاوت است.

همچنین، از معلمان می‌خواهد که با جست‌وجو در خود، منابع استرس موجود در خویش را بیابند و یادداشت کنند. یکی از محسن این اثر، ارائه راهکارهای کاربردی برای رفع استرس معلمان است. نویسنده کتاب سه فصل را به راهکارهای عملی برای معلمان اختصاص داده است؛ راهکارهایی که معلمان با کار بستن آن‌ها می‌توانند از استرس رهایی پیدا کنند. او در فصلی جداگانه، برای اینکه عملکرد مدرسه به عنوان مجموعه‌ای واحد، به گونه‌ای باشد که استرس در کارکنان و معلمان به حداقل برسد، راهکارهایی را با مدیران مدارس در میان می‌گذارد.

مدارس بدون شکست

نویسنده: ویلیام گلاسر

مترجم: ساده حمزه

ناشر: رشد

تعداد صفحات: ۲۲۵

معرفی: این کتاب با نگاهی متفاوت به نقایص و مشکلات نظام آموزش و پرورش، این نظام را فی نفسه باعث شکست دانش آموزان می‌داند. در این کتاب، نویسنده

گروهی از دختران نوجوان را که گرفتار مشکلات قانونی بوده‌اند و جرمشان اصلاح ناپذیری بوده، بررسی کرده است. دونفر از این گروه تصور می‌کنند که شاید بتوانند در تحصیل موفق شوند اما پنج نفر دیگر اعتقاد دارند که در زندگی شکست خورده‌اند. آن‌ها می‌گویند تنها به این دلیل که مجبورند، به مدرسه می‌روند؛ و گزنه امیدی ندانند چیز با ارزشی یاد بگیرند که در زندگی حال و آینده‌شان به کار آید. به بیان دیگر، باور به اینکه مدرسه در چگونه زندگی کردن به افراد کمک نمی‌کند، باعث شده است که آن‌ها برای موفقیت در مدرسه هیچ تلاشی نکنند. آن‌ها به راحتی اعتراف می‌کنند که بیشتر مشکلاتشان با والدینشان مربوط به شکست تحصیلی و شکست‌های داخل مدرسه یا خارج از آن است. گلاسر در پاسخ به این سؤال که آیا می‌توان در برابر احساس شکست به این افراد کمک کرد، می‌گوید بهترین گرینه‌ای که بیشترین تأثیر را در غلبه بر مشکل شکست دارد، آموزش و پرورش موفق است. از دیدگاه او باید مدارس را گسترش داد تا همه کودکان، چه در مناطق مرفه‌نشین و چه در مناطق فقیرنشین، از آن‌ها بهره‌مند شوند و طعم موفقیت را بچشند. از نظر گلاسر، مشکل اساسی مدارس شکست است؛ بنابراین باید راه‌هایی پیدا کرد که کودکان بیشتری بتوانند به موفقیت برسند.

آنچه معلمان و مربیان باید بدانند

نویسنده: رضا فرهادیان

ناشر: بوستان کتاب

تعداد صفحات: ۱۰۸

معرفی: کتاب «آنچه معلمان و مربیان باید بدانند» می‌تواند راهنمایی برای والدین و معلمان و مربیان باشد. پیش‌فرض نویسنده در این کتاب این است که تربیت و پرورش انسان از موضوعات بسیار مهم و دغدغه‌روز جهان است و این روش کوشیده است مجموعه روش‌هایی را گرد آورد که به کارگیری آن‌ها از دیدگاه اسلام،

می‌تواند در رشد ذهنی و تربیتی کودک اثرگذار باشد. بعضی از این روش‌ها مربوط به زمان پیش از تولد، بعضی مربوط به روزهای ابتدایی تولد و بعضی مربوط به آن‌اند. بر همین اساس، نگارنده در قالب موضوع «نقش معلم در سازندگی نونهالان» از رهنمودهای عملی و کاربردی قرآن برای دستیابی به ویژگی‌های معلم مطلوب از جمله آگاهی، رفق، مدارا و دوری از تکلف بهره برده است. همچنین، از آثار توحید در اخلاق و رفتار انسان هم سخن به میان آورده و آن را با توصیف ویژگی‌های معلم پیوند داده است. موضوعاتی همچون طرح و بنای شخصیتی کودکان و نیز تأثیر بازی در رشد کودک از دیگر مباحث کتاب است.

تربیت سالم در مدرسه

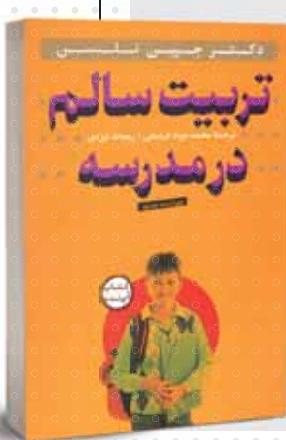
نویسنده‌گان: جین نلسن، لین لات

مترجمان: محمدجواد فرشچی، ریحانه ایزدی

ناشر: سازوکار

تعداد صفحات: ۲۸۰

معرفی: هدف نهایی از مدرسه رفتن چیست؟ آیا تا به حال فکر کرده‌اید که چرا فرزندانمان را به مدرسه می‌فرستیم؟ آیا صرف‌اً به این دلیل چنین می‌کنیم که مدرک بگیرند و در نهایت، شغل و درآمد خوبی به دست آورند؟ آیا قرار است در مدارس صرف‌اً پیامد رفتارهای ناصحیح را به دانش آموزان یادآوری کنیم؟ آیا قصد داریم در مدرسه، دانش آموزان رقابت‌جو پرورش دهیم که رقابت‌شان بر مبنای برتری طلبی افراطی باشد یا می‌خواهیم افرادی تربیت کنیم که در موقعیت‌های سخت زندگی و در میانه دوراهی‌های پیچیده، توانایی تفکر و استدلال و به کار گرفتن منطق را داشته باشند و بتوانند با استفاده از تفکر انتقادی، مشکلات زندگی را پشت سر بگذارند و از کژراهه‌ها به سلامت

عبور کنند؟ برای دور شدن از آسیب‌های آموزش و پرورش و نزدیک شدن به اهداف واقعی تعليم و تربیت و ایجاد فضیلت در دانش آموزان، شیوه‌ای با عنوان «تربیت سالم در مدارس» طراحی شده است. مؤلفان این کتاب این روش را با استفاده از مبانی نظری آلفرد آدلر و رادولف درایکرز تدوین کرده‌اند.

نویسنده‌گان در این کتاب رویکردی کاملاً انسانی به کودکان دارند. آن‌ها تمام راهکارهایی را که به خواننده نشان می‌دهند، با توجه به نیازهای مردمیان مدارس تدوین کرده‌اند. بیشتر این راهکارها هم به روش‌های صحیح کودک‌پروری مربوط می‌شود. در این شیوه، پرورش بر آموزش مقدم است. این روش تربیتی پرورش دهنده هوش هیجانی و مهارت‌های مهم زندگی و ادراک‌های ضروری برای موفقیت است.

به سوی مدارس صلح آموز (کتاب کار دانش آموز)
نویسنده‌گان: ریچارد بودین، دنا کرافورد، فرد شرامپ
مترجمان: دکتر علی صاحبی، حمید عبدی
ناشر: ایران‌بان

«... ریستن در یک جهان بدون تنش و درگیری و تعارض غیرممکن است. ما آدمها در بعضی از شرایط زندگی حتی با نزدیکترین افراد زندگی مان مانند پدر و مادر و یا خواهر و برادران نیز اختلاف پیدا می‌کنیم. اختلاف و تعارض هیچ ایجاد و عیبی ندارد بلکه آنچه مهم است، شیوه حل اختلاف و تعارض است.

این کتاب شیوه‌های ایجاد صلح و دوستی بعد از هر اختلاف و دعوا و دلخوری را با تمرینات و فنون ساده برای شما توضیح داده است. با انجام تمرینات و کمک گرفتن از معلم و مربی، شما نیز می‌توانید به گروه صلح جامعه بپیوندید و به خود و دیگران کمک کنید تا همه با هم در جهانی بهتر و سالم‌تر زندگی کنیم.»

به سوی مدارس صلح آموز (راهنمای معلم)
نویسنده‌گان: ریچارد بودین، دنا کرافورد، فرد شرامپ
مترجمان: دکتر علی صاحبی، حمید عبدی
ناشر: ایران‌بان

«... ایجاد مدرسه صلح آموز پژواکی از تعهد ما به صلح و آگاهی‌مان از مسئولیت آموزشی برای خلق فضایی است که بچه‌ها توانایی خود را برای ایجاد صلح میان خود و در جهان بیرونی بپذیرند و بیاموزند.

مدرسه‌یا کلاسی را تصور کنید که در آن بچه‌ها اختلافشان را با کمک یا بدون کمک بزرگ‌ترها

مدیریت و حل می‌کنند. ایجاد مدرسه صلح آموز برنامه‌جامعی فراهم می‌کند تا به این افق دست یابیم. هدف اصلی این برنامه بنانهادن فضای همکاری در مدرسه است، و این مهم از راه ایجاد حقوق و مسئولیت‌ها و به کار بردن آزادانه یادگیری، همراه با همکاری امکان پذیر می‌شود.»

بیست اصل مهم در موفقیت معاون اجرایی
دبیرستان

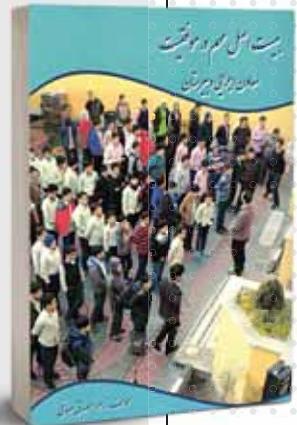
مؤلف: زهرا مصدق صدقی
ناشر: نوآندیشان دنیای علم
سال نشر: ۱۳۹۷

«... در یک مدرسه عوامل مختلفی مشغول کار هستند؛ روی سخن من با آنان است. مدیر، معاون، دبیر، مشاور، دفتردار، کتابدار، مسئول آزمایشگاه، مربی

ورزش، مربی تربیتی، خدمات، سرایدار! کسانی که در محیط مقدس مدارس کار می‌کنند، باید بدانند که در برابر دانش آموزان مسئولیت خطیری به عهده دارند؛ زیرا آنان مادران و پدران و تربیت‌کننده نسل بعدی هستند و هر رفتار و کردار این کارکنان می‌تواند الگوی خوب و یا بد را به دانش آموزان ارائه دهد.

آیا دوست دارید در رشد و تعالی روحی و اخلاقی آن‌ها نقش مثبت داشته باشید؟ آیا وجود خود را از نقاط منفی اخلاقی و رفتاری خالی کرده‌اید؟

آیا با دانش آموزان، صادقانه، مؤبدانه، مهربانانه و با نهایت احترام رفتار می‌کنید؟...»

یاد (حاطرات فرهنگیان)

نویسنده و گردآوری: علیرضا رضوانی نیا
ناشر: افق روش

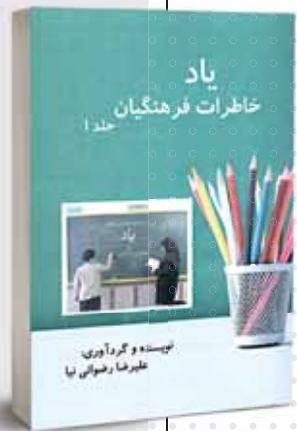
سال نشر: ۱۳۹۸

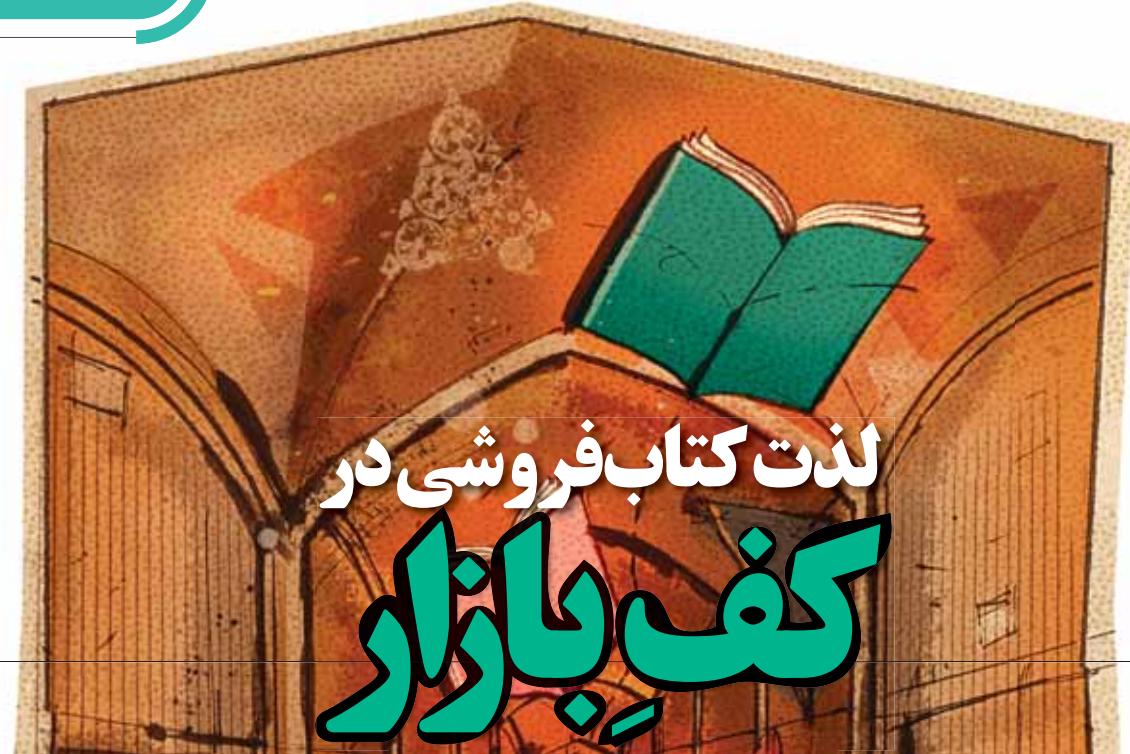
(کتاب حاضر، مجموعه‌ای از خاطرات و تجربه‌های معلمان است که نویسنده آن‌ها را جمع آوری کرده است).

«... صدای ترمز ماشینین به من فهماند که به مقصد رسیده‌ام و باید پیاده شوم. در حالی که صدها فکر در ذهن داشتم، پا بر زمینی می‌گذاشتیم که تا به حال ندیده بودم.

... دشت به رشته کوهی عظیم منتهی می‌شد. کوه‌های پوشیده از برف، آمدن زمستان را به اهالی خبر می‌داد. ...

... از چند زن آدرس مدرسه را پرسیدم و آن‌ها در حالی که لبخندی گرم و صمیمی داشتند، خیلی خوب مرا راهنمایی کردند. حتی چند نفر از بچه‌ها را با من همراه کردند تا احساس تنها بی و غربت نکنم و این برايم بسیار لذت‌بخش و به یادماندنی بود.»

لذت کتاب فروشی در کف بازار

سیدمیثم موسوی

تصویرگر

دکتر مرتضی مجدر

و صد البته هر چند وقت یک بار، خود نیز از این تنقلات میل می کردم. خرید و فروشم هیچ قاعدة خاصی نداشت، هر وقت خسته می شدم، تعطیل می کردم. هر گاه نیاز داشتم بروم با بچه های محل بازی کنم، اجازه داشتم و حساب و کتاب دخلم، تقریباً در دست خودم نبود. البته صاحبان مغازه های همسایه برای رونق کسبم، خرید از بساط مرا فراموش نمی کردند و اجازه می دادند به تجارتم خوش بین باشم. تاستان سال دوم و سوم هم تجربه های مشابهی را پشت سر گذاشتم؛ با این تفاوت که نوع کالایی که می فروختم تغییر کرد. در سال دوم پودر کوچک رخت شویی می فروختم؛ از آن ها که قیمت هر جعبه مقوایی شان ۳ ریال بود. من بیشتر از آنکه فروشنده‌گی کنم، با قوی های کوچک مقوایی، برج درست می کردم و ساعت ها به بازی کردن با پودهای رخت شویی مشغول می شدم. پودر رخت شویی، البته خریدار چندانی نداشت ولی بساطم به واسطه برج هایی که من و دوستانم می ساختیم، پر رونق و اطراف بساطم پر از بچه های همسن و سالم بود. سال سوم، پدرم فروش بادکنک را در دستور کار قرار داد؛ بادکنک های معمولی و نیز بادکنک هایی که وقتی پس از باد کردن، بدون آنکه سرشان را باخ بیندیم، در هو رهایشان می کردیم، سروصدای عجیبی تولید می کردند و به «بادکنک مکه» معروف بودند. در منزل، تلمبه ای داشتیم که با آن تشک پلاستیکی بزرگی را که مخصوص شنا بود، باد می کردیم. تشک مدت ها بود که خراب شده بود؛ برای همین، من تلمبه را به بساط بادکنک فروشی ام آورده و با آن معروفیتی

از قدیم گفته اند یکی از بهترین روش های یادگیری، شیوه استاد-شاگردی، خو گرفتن با مفاهیم بر اساس حضور در محل یادگیری و رودررو شدن با مقوله ای است که یادگیری باید در حوزه آن رخ دهد. اگر روش کتاب خوانی را هم بسترهای برای ورود به دنیای کتاب و کتاب خوانی، و از مفاهیم بدانیم که لازم است ابتدا آن را بیاموزیم و با زیر و بمنش خو گیریم، به نظر می رسد پدران و مادران، مریبان و معلمان، باید کودکان را در شرایطی قرار دهند که بتوانند به راحتی با کتاب انس بگیرند و از خواندن کتاب لذتی نصیب شان شود که آن را با هیچ چیز دیگری عوض نکنند.

وقتی این آموزه ها را مرور می کنم، بی درنگ به یاد تجربه های زیسته خودم می افتم و درود می فرستم به روان پاک زنده باد پدرم که سعی کرد بدون آنکه سختی های کار دنیای کتاب و کتاب خوانی اذیتم کند، علاقه مند و دلبسته کتاب شوم و از کودکی، ورق زدن کتاب و مجله را بهترین سرگرمی عالم و خواندن آن ها را برترین پرکننده اوقات فراغت خود بدانم.

وقتی کلاس اول را تمام کردم، با وجود اینکه نیاز مالی نداشتیم، پدرم مرا وادار کرد مقابل مغازه ممان در بازار تبریز، بساط کوچکی پهنه کنم و به فروشنده‌گی مشغول شوم؛ بساطی که دو جعبه چوبی میوه، تشکیل دهنده کل آن بود و وسایلی که برای فروش رویشان چیده می شد و البته دخل کوچک و بقیه وسایلی که زیر جعبه ها و در قسمتی دور از چشم مشتریان و رو به محلی که می نشستم، قرار می گرفت. آن سال تنقلات بچگانه می فروختم

یکی از بهترین روش‌های یادگیری، شیوه استاد-شاغردی، خوگرفتن با مفاهیم بر اساس حضور در محل یادگیری و رودررو شدن با مقوله‌ای است که یادگیری باید در حوزه آن رخ دهد

به هم زده بودم: «بادکنکفروش بهداشتی یا بادکنکفروشی که بادکنک‌هایش را با دهان باد نمی‌کند!»

اصلًاً عده‌ای فقط برای این می‌آمدند از من بادکنک می‌خریدند که بادکنکشان را با تلمیه مخصوص باد رزیان ناشی از پرتاب ته‌سیگار برخی از مغازه‌داران محترم به سوی بادکنک‌های بادشده‌ام را هم از یاد نمی‌برم و پس از آن، ناگهان ترق و ترق ترکیدن بادکنک‌ها را که در لحظات رخوتاک ظهرگاهی، فضای نمور بازار سنتی تبریز را پر از صدا می‌کرد.

وقتی کلاس چهارم دبستان را تمام کردم، منتظر بودم باز پدرم کاری تابستانی برایم دست‌توپا کند. معمولاً پدر تا دو سه هفته بعد از اتمام امتحانات، کاری به کارم نداشت و اجازه می‌داد استراحت کنم ولی بهموقع، زمان شروع کار جدید را اعلام می‌کرد.

بالاخره، صبح یک روز شنبه که معلوم بود آغاز کار تابستانی ام است، دست مرا گرفت و با خود به جایی دور از مغازه‌مان برد، خیلی دور؛ انباری در یکی از سرراهای قدیمی بازار تبریز. گوشه و کنار انبار پر از مجلات قدیمی و آن طور که بعدها فهمیدم، تاریخ گذشته بود. در گوشه‌ای از انبار هم، مقدار زیادی کتاب دست چندم چیده شده بود که البته در قیاس با مجلات، تعدادشان کم بود. پدرم با فردی که در انبار بود، صحبت کرد و بعد شروع کرد به زیر و رو کردن و سپس جمع کردن مجلات. او دسته‌ای از مجلات را که در میان آن‌ها کیهان‌بچه‌ها، خواندنی‌ها، دختران،

پسران، تهران مصور، سپیدوسیا و خیلی نشیبات دیگر بود، جدا کرد و بعد، تعدادی از کتاب‌های چیده‌شده در کنار دیوار را هم روی آن‌ها گذاشت. بعدها فهمیدم که آنچه محل جمع‌آوری مجلات برگشتی روزنامه‌فروشی‌ها و کتاب‌های مستعمل کتاب‌فروشی‌هاست که آن‌ها را خمیر می‌کردند یا به ناشران عودت می‌دادند.

مجله‌ها و کتاب‌هایی که پدرم آن‌ها را خرید، ۳ بسته شده بود، ۲ بسته بزرگ که آن‌ها را خودش برداشت و یک بسته کوچک که داد زیر بغل من. لحظاتی بعد، بساط فروش مجله و کتاب مستعمل مقابل معازه ما برپا شد؛ بساطی غریب که شاید برپاشدنش تا آن موقع در شهر ما سایقه نداشت.

بساط بسیار عجیب و غریبی بود. تقریباً کسی از من چیزی نمی‌خرید. البته چندتایی از مجلات که جدول یاداستان دناله‌دار داشتند، فروش می‌رفت ولی اصلًاً با تنقلات، پودر رخت‌شوبی و بادکنک فروختن قابل قیاس نبود. خیلی زود لب به شکایت گشودم و به پدرم گفتم که حوصله‌ام سر می‌رود و کسب‌وکارم تقریباً شکست خورده است. پدرم خندید و گفت: «این کار قدری

با کارهای دیگر فرق دارد. تو باید از همه چیزهایی که در این مجله‌ها نوشته شده است، خبر داشته باشی. وقتی مجله یا کتابی را می‌گذاری روی بساطت، اگر کسی نداند داخلش چه چیزی هست، چگونه می‌تواند آن را از تو بخرد؟»

گفتم: «خبا! چه کار کنم؟»

پدرم پاسخ داد: «باید تمام مجلات و کتاب‌هایی را که در بساطت داری، از اول تا آخر بخوانی. اگر بدانی در مجله‌ات چه چیزی نوشته شده است، به راحتی می‌توانی آن را به دیگران توصیه کنی و...»

به این ترتیب، کار من شروع شد: خواندن و خواندن و خواندن. البته پدرم نقش خود را تمام‌شده نمی‌دانست و هر وقت فرصتی پیدا می‌کرد، از من درباره مجلات و کتاب‌ها می‌پرسید. او خود، مجله‌خوان حرفه‌ای بود و کتاب‌هایی را برای بساط من انتخاب کرده بود که قبلاً آن‌ها را خوانده بود. بنابراین، سؤال‌هایی من می‌دادند

من این احساس را به

ایجاد جغرافیای یادگیری مطلوب برای انتقال روش مدنظر مربی، و حرکت از رفتارگرایی به ساخت و ساز گرایی می دانم که در آن، متربی با قرار گرفتن در فضایی که خود مفهوم سازی می کند، به آفرینش دست می زند و لذت ناشی از این ترکیب را می چشد

فرزندان خود درست عمل نمی کنیم؟

به دنبال مشتری و فروش بیشتر نبود. دوست نداشت کتاب‌ها و مجلات‌ام را بفروشم و از دست بدهم. دوست داشتم برای چندمین بار آن‌ها را بخوانم و نکاتی را که در بار اول، دوم و چندم کشف نکرده‌ام، در خوانش‌های جدیدم پیدا کنم.

روشی را که پدرم در پیش گرفته بود، دو تابستان به طور کامل و تابستانی دیگر به صورت نیمه کاره - آن هم به دلیل اتفاقی که برایم افتاد و دیگر نتوانستم به بازار بروم - ادامه دادم. اکنون که در روش تربیتی پدرم دقیق می‌شوم، کار او را آمیزه‌ای از شیوه استاد - شاگردی، رودررو

کردن متربی با مفهومی که باید با آن درگیر شود، ایجاد جغرافیای یادگیری مطلوب برای انتقال روش مدنظر مربی، و حرکت از رفتارگرایی به ساخت و ساز گرایی می‌دانم که در آن، متربی با قرار گرفتن در فضایی که خود مفهوم‌سازی می‌کند، به آفرینش دست می‌چشد؛ او به این ترتیب در مسیر تربیت صحیح و در این مطالعه موردنی، عادت کردن به کتاب‌خوانی، قرار می‌گیرد. اگر چه ممکن است به کارگیری این روش از طرف فردی که دانش‌آموخته هیچ یک از رشته‌های علوم تربیتی نبوده‌است، غریب و دور از ذهن به نظر بررسد ولی استفاده از چنین روش‌هایی توسط کسانی که دانش خود را از روزگار و تجربه‌های زیسته خود گرفته‌اند، به هیچ روحی غریب نیست.

پدران ما از روزگار خود می‌آموختند؛ حال که ماعلاوه بر روزگار، به استادان خبره و دانش‌های سامان‌یافته نیز دسترسی داریم، چرا در تربیت

که پدر هم همه آن‌ها را خوانده است. حتی آن‌طور که بعدها متوجه شدم، او به چند تن از معلمان مدرسه‌ما سپرده بود بیایند و از من مجله‌ای را درخواست کنند که فلان مطلب در آن چاپ شده باشد و من بی خبر، بعد از راهنمایی کردن معلمان و دادن مجلات درخواستی آن‌ها به دستشان، چنان از خود بی‌خود می‌شدم که آن سرش ناپیدا بود.^۱

آن سال و تابستان سال بعد، یعنی بعد از اتمام کلاس پنجم، من بساط مجلات و کتاب‌های مستعمل و تاریخ‌گذشته خود را پهن می‌کردم و بی‌آنکه متوجه گذشت زمان شوم، از صحیح تا عصر می‌خواندم و چه لذتی داشت خواندن و خواندن و باز هم خواندن. از میانه تابستان سال اول، دوست همسن و سالی به من پیوست؛ محمود، پسر زنده‌یاد حسینقلی فیاضی که اکنون، کتاب‌فروشی ماندگار و با پیشینه شهربیار در بازار تبریز راه، که از پدر به یادگار برده است، اداره می‌کند.

مدتی بعد، دیگر چشمم

* پی‌نوشت

۱. سال‌ها بعد، هنگامی که چهل سالگی را پشت‌سر گذاشته بودم، در جلسه شورای مشاوران یک شریه‌علمی، آموزشی و پژوهشی زنده‌یاد دکتر رحیم چاوش اکبری متخلص به یستا، را ملاقات کردم. ایشان که پژوهش سترگ فرهنگ سه زبانه فارسی، ترکی و عربی را در بیست هزار صفحه به انجام رسانده و ترجمه منظوم او از گات‌های اولتا به فارسی، در کتاب دیگر تألیف‌اش در دسترس است، وقی مرا شناخت و متوجه وابستگی من و پدرم شد و نیز فهمید که پدر چند سالی است به رحمت خدا رفته، گفت که او در سال‌های کودکی من در مدرسه‌ای نزدیک مغارة ما که محل تحصیل من هم بود، تدریس می‌کرده است. از قرار، پدرم مطالب مجلات را می‌خوانده و با اطلاع از محتوای آن‌ها، از او و برخی دیگر از دیواران خوش‌ذوق می‌خواسته نزد من بیایند و مثلاً مجله‌ای را طلب کنند که در مورد رهی معیری، مقاله‌ای دو قسمتی چاپ کرده با ... استاد چاوش اکبری، که در حین توضیح این ماجرا اشک دیدگانش را پر کرده بود، از اینکه والدین امروزی در تربیت فرزندانشان کوچک‌ترین زحمتی به خود نمی‌دهند، سخت آشفته بود.

تعطیلات با طعم یادگیری

یاسین حیات ابدی
مدیر اندیشکده کانون استعدادیابی و پرورش ایده‌های نو، معاون بیوهشی محتمع‌های آموزشی و مدارس شاخص کرمان

در شهرهای مختلف ایران از قبیل تهران، مشهد و کهنوچ پارک انرژی و پارک علمی وجود دارد که توصیه می‌شود حتماً معلمان عزیز از این مراکز بازدید کنند. برای مثال، در شهرستان کهنوچ که شهری زیبا از استان کرمان است، پارک انرژی وجود دارد. در این پارک علمی از قوانین برق و الکتریسیته برای ساخت وسایل آموزشی استفاده شده است و معلمان و دانشآموزان با بازی کردن می‌توانند خیلی از قوانین و مباحث الکتریسیته را مرور کنند و یاد بگیرند. از اهداف اصلی این مراکز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• انتقال عینی و تجربی مفاهیم، منابع و انواع انرژی و تأثیرات زیست‌محیطی انرژی‌ها به دانشآموزان،
• تحریک روح کنگکاوی و جستجوگری دانشآموزان در حوزه انرژی و برخی مفاهیم فیزیک،
• ایجاد محیطی مفرح و پرنشاط برای ترغیب عملی دانشآموزان بازدیدکننده به تولید یا انتقال انرژی در مقایسه تجهیزات پارک.

تصاویر موجود به خوبی گویای جذابیت این بازی‌ها برای دانشآموزان هستند و نشان می‌دهند که آن‌ها به خوبی توانسته‌اند دانشآموزان را به علم علاقه‌مند کنند. یکی از وسایل جذاب موجود در این پارک‌ها چنگ لیزری است. بازدیدکنندگان به کمک لیزر و با عبور دادن دستان خود از زیر نورهای لیزر می‌توانند مانند چنگ، موسیقی بنوازنند یا به کمک حلقه الکتریسیته ساکن و با اتصال دستان خود به آن، میزان الکتریسیته ساکن خود را تشخیص دهند. در واقع، هر

همیشه با شروع فصل تابستان، همه اشاره به فکر پر کردن اوقات فراغت دانشآموزان هستند تا به رشد آنان کمک شایانی کنند اما شاید کمتر کسی به فکر پر کردن مفید اوقات فراغت معلمان عزیز باشد. این در حالی است که اگر اوقات فراغت معلمان به خوبی پر شود، رشد هر چه بیشتر دانشآموزان طی سال تحصیلی تضمین می‌گردد. در این مقاله تلاش بر این بوده است که با پیشنهاد روش‌هایی ساده به معلمان، اوقات فراغت آن‌ها به خوبی پر شود.

از پیشنهادهای ما به معلمان زحمتکشی که تمایل دارند تابستان خود را بهتر و پریارتر بگذرانند، موارد زیر است که می‌تواند باعث رشد روحی، فکری و جسمی آن‌ها شود:

• مشاهده فیلم‌های کوتاه علمی و با موضوعات جذاب،
• برنامه‌ریزی برای بازدید از پارک‌های علمی و پارک‌های انرژی،
• مشاهده محتواها و نرم‌افزارهای آموزشی ویژه مباحث علمی.

بعضی از معلمان علاقه‌مندند که مطالب درسی را در قالب بازی به دانشآموزان آموزش دهند. تابستان فرست بسیار خوبی است که آن‌ها با تمرکز بر تک‌تک فصول کتاب‌های درسی، بازی‌های جذابی بسازند. معلمان می‌توانند در سفرهای خود از پارک‌های علمی و پارک‌های انرژی در استان‌های مختلف بازدید کنند و مشاهده نمایند که چگونه در این پارک‌ها از دل یک قانون الکتریسیته بازی جذابی ببرون آورده‌اند که هم دانشآموز و هم بزرگ‌سال را علاقه‌مند به آموختن آن می‌کند.

سایت‌های بسیاری محتواهای آموزشی ویژه مباحث علمی را ارائه می‌دهند. در این سایت‌ها اغلب محتواها و شبیه‌سازهای درسی مرتبط با دروس شیمی، فیزیک، ریاضی، زمین‌شناسی و زیست‌شناسی قرار داده شده است. معلمان گرامی می‌توانند با بررسی و بارگیری این محتواها به دانش‌آموزان در یادگیری هر چه بیشتر مفاهیم درسی کمک کنند.

چه میزان الکترونیکیتۀ بدن فرد بیشتر باشد، آن‌گ با شدت بیشتری نواخته خواهد شد و اگر فاصله دو دست او با اضافه شدن شخصی دیگر زیاد شود، میزان الکترونیکیتۀ کاهش پیدا می‌کند و لذا او صدرا آهسته‌تر خواهد شنید.

در انتهای امیدواریم با سرمایه‌گذاری بهتر روی اوقات فراغت معلمان، شرایط مناسبی برای رشد آن‌ها و دانش‌آموزان عزیز فراهم آید تا بتوانیم آینده زیباتری را برای ایران عزیزمان رقم بزنیم.

یکی دیگر از وسائل جذاب این مراکز، ماسک پلاستیکی است که بازدیدکننده با قرار دادن ماسک پلاستیکی روی صورت خود، به خوبی می‌تواند یک قالب سه‌بعدی از چهره خویش بسازد. با همین روش در صنعت پروتز کارهای ارزشمندی انجام می‌شود. بدین ترتیب، معلمان عزیز در صورتی که بتوانند از این مراکز بازدید کنند، به رشد جامعه کمک شایانی خواهند کرد.

سهیلا قهرمانی دهبکری

ترجمه

کتابهای درسی و نیز انتشار کتابهای جدید باخبر شوید. افراد شرکت‌کننده در این مکان‌ها همه دوستداران واقعی یادگیری هستند، بنابراین ارتباط با آن‌ها روحیه شما را برای سال تحصیلی پیش رو بهتر می‌کند. مدرسه شما و نیز جستجو در اینترنت در این مورد به شما کمک خواهد کرد.

برنامه‌ریزی و مدیریت این امکان را می‌دهد تا اهداف سال آینده را تعیین و سال گذشته از دید عینی تر و ملموس تر بینید. سپس مانند یک باگبان ماهر آنچه را مؤثر نبوده از بنیاد هرس کنید. نظرسنجی در پایان سال تحصیلی از دانش‌آموزان، بازخورد مهمی برای برنامه‌ریزی بهتر در سال آتی خواهد بود.

در این ایام می‌توانید با مطالعه مجلات حرفه‌ای، ذهن الهام‌بخش و چالش‌برانگیز خود را آموزش دهید. و در پاییز با ایده‌های جدید و چشم‌انداز تازه برگردید.

تشکیل مکان امن و سنته در شبکه‌های اجتماعی، برای تعامل با دانش‌آموزان تا در طول تابستان با آن‌ها در ارتباط باشید.

در تابستان برخی از مدارس کارگاه‌های تابستانی و دوره‌های

وقتی زنگ آخرین روز مدرسه به صدا در می‌آید، دانش‌آموزان از صندلی‌های خود می‌پرند و به سمت درب کلاس می‌روند. «خداحافظ!» آن‌ها فریاد می‌زنند. «با تشکر از همه چیز! تابستان خوبی داشته باشید!» کلاس شما ناگهان ساکت است، میز شما با کارت و هدایای کوچک پر شده است. شما برای چند لحظه در پشت میز کار خود می‌نشینید و به طیف وسیعی از فرصت‌های استراحت تابستانی می‌اندیشید. در این نوشته سعی شده است تا چند پیشنهاد برای استفاده بهتر از این زمان بیان گردد.

تابستان زمان خوبی برای تقویت دانش و مهارت خود است. مراجعته به سمینارها و همایش‌های حوزه تخصص، خود کمک می‌کند تا از آخرین تحولات تدریس مطلع شوید، زیرا همیشه چیز جدیدی برای آموزش و یا یک روش جدید برای آموزش آن وجود دارد. همچنین شما فرصت دارید از نزدیک مؤلفان کتاب‌های درسی، معلمان، مسئولان، سردبیران، نویسنده‌گان و تصویرگران را در سراسر ایران در این مکان‌ها ملاقات و با آن‌ها ارتباط برقرار کنید. در این جلسات، از نویسنده‌گان و تصویرگران

آموزشی برگزار می‌کنند. حداقل در برخی از این دوره‌ها شرکت کنید تا در طول سال تحصیلی تمرکز شما روی کلاس درس از بین نرود.

در طراحی بهتر کلاس و دانش آموز محور کردن کلاس در سال آتی است. بعد از خواندن و تأمل در نظرات دانش آموزان لیستی از آن‌ها تهیه و آن‌ها را در یک نمودار قرار دهید که شامل سه ستون مشاغل، منفی‌ها و پیشنهاد نظرات است سپس، نظرات مشبیت و منفی آن‌ها را در مورد آموزش خود یادداشت کنید، در مورد اینکه چگونه می‌توانستید کارها را متفاوت‌تر انجام دهید و نظرات دانش آموزان چقدر اعتبار داشته باشم را نیز یادداشت کنید. نظرات آن‌ها باعث می‌شود تا روش‌های تدریس خود را بررسی کرده و رویکردهای دیگری را که می‌توانستید برای اطمینان از یادگیری مؤثر دانش آموزان بکار گیرید، مرور کنید. این فعالیت‌ها راه‌هایی برای انجام روش‌های جدید است و در ترمیم برنامه درسی سال آتی به شما کمک می‌کند.

همچنین تابستان زمان خوبی برای خواندن و نوشتمن و یادگیری است این فعالیت‌ها کمک می‌کند تا در پاییز با ایده‌های جدید و چشم‌انداز تازه به مدرسه برگردید.

مراجعه به کتابخانه‌های مختلف تخصصی و عمومی در سطح شهر اوقات فراغت شما را در طول تابستان پر می‌کند.

شما می‌توانید گنجینه‌ای از کتاب‌های کودکان با مضمون، فعالیت‌های والدین - کودک و سایر منابع عالی برای یادگیری در تابستان را پیدا کنید. توصیه‌هایی را برای تجربه خود اردوها و فعالیت‌های دیگر با بخش محلی پارک‌ها و تفریحات خود تماس بگیرید. درباید چه نمایشگاه‌ها، رویدادهایی در تابستان در شهر شما اتفاق می‌افتد. برای به اشتراک گذاشتن با دانش آموزان و خانواده‌های خود یک فهرست یا تقویم تفریحی محلی در تابستان ایجاد کنید.

همچنین این ایام فرصت خوبی برای مرور، سپری کردن اوقات در طول سال گذشته است. به عنوان مثال، آیا در طول سال تحصیلی ورزش روزانه را کنار گذاشتید؟ آیا شما رژیم غذایی سالام داشتید؟ آیا شما با کسانی که به آن‌ها اهمیت می‌دهید وقت سپری کردید؟ خواب کافی داشتید؟ اگر از جواب‌های خود راضی نیستید، وقت آن است که تغییراتی در روال خود در سال آینده بدھید.

منابع:
<https://teach.com/careers/become-a-teacher/teaching-career/summer-vacation>
<https://www.collegereaptor.com/getting-in/articles/online-colleges/things-teachers-actually-do-during-the-summer/>
www.saybrook.edu/blog

آموزش در کلاس تابستانی را انتخاب کنید. دانش آموزانی که کلاس تابستانی را می‌گذرانند، معمولاً نیاز بیشتری به آموزش دارند. در کنار گذراندن تعطیلات خود کاری انجام می‌دهید که واقعاً ارزشمند است.

ایده‌هایی برای یادگیری فعال، در تابستان با یک کتاب شروع کنید. شما می‌توانید گنجینه‌ای از کتاب‌های کودکان با مضمون، فعالیت‌های والدین - کودک و سایر منابع عالی برای یادگیری در تابستان را پیدا کنید.

توصیه‌هایی را برای تجربه یادگیری فعال به مدرسه ارائه دهید، در مورد اردوها و فعالیت‌های دیگر با بخش محلی پارک‌ها و تفریحات خود تماس بگیرید. درباید چه نمایشگاه‌ها، رویدادهایی در تابستان در شهر شما اتفاق می‌افتد. برای به اشتراک گذاشتن با دانش آموزان و خانواده‌های خود یک فهرست یا تقویم تفریحی محلی در تابستان ایجاد کنید.

همچنین می‌توانند از تعطیلات تابستانی برای گذراندن دوره‌هایی برای مدرک بالاتر یا گواهینامه استفاده کنند.

همه کارهای خانگی و شخصی را که در طول سال تحصیلی انجام نشده است، می‌توانید در تابستان جبران کنید.

جلساتی را با بخش یا منطقه خود ترتیب دهید تا در مورد تغییرات سال تحصیلی آینده بحث کنید. بنابراین در طول تابستان برای زمان همکاری آماده شوید.

تابستان زمان خوبی برای تغییر در فضای کلاس و به روز کردن آن می‌تواند باشد و این نوعی سرگرمی است.

ذهن خود را به سمت‌های فعالیت‌های مرتبط با تدریس معطوف کنید، مانند مشاوره یا تدریس خصوصی.

تابستان فرصتی عالی برای برقراری تعادل است، همچنین به شما در تنظیم مجدد اولویت‌های خود و تعیین اهداف واقعی کمک می‌کند.

در پایان هر سال تحصیلی، شما می‌توانید طی یک نامه غیررسمی از دانش آموزان بخواهید که نظرات و پیشنهادات و سؤالات خود را راجع به دوره تحصیلی، درس‌ها و پروژه‌هایی که از آن لذت برده‌اند را بیان کنند. قبل از شروع نوشتمن، به آن‌ها بگویید که به آن‌ها پاسخی داده نمی‌شود. تابستان بهترین زمان مرور یادداشت‌های آن‌ها برای کمک به خودتان

تقریح سازنده

مهران نعمت‌اللهی

اشاره

در دنیای امروز شیوه انتقال مفاهیم جایگاه ویژه‌ای را در آموزش به خود اختصاص داده است. اینکه بتوانیم از تمامی امکانات موجود در رسیدن به این هدف استفاده کنیم تا عمق و غنای بیشتری به امر آموزش بدهیم، از اهمیت بالایی برخوردار است. یکی از ابزارهای قدرتمندی که گروههای هدف بسیاری را در بر می‌گیرد، رسانه‌های تصویری از جمله اینیمیشن است. در اغلب کشورهای جهان با استفاده از این رسانه توانا و به پشتونه علم روانشناسی، محتوای آموزشی موردنیاز مخاطب را به گونه‌ای تدوین می‌کنند تا بتوانند از قدرت جذب بالای آن حداقل استفاده را نموده و مخاطب از آموزش مسائلی همچون: مسائل اخلاقی، مسائل اجتماعی، آموزش شهرنوری و غیره نیز بی‌بهره نماند.

در ادامه به نقد و بررسی دو نمونه از اینیمیشن‌هایی که در این امر موفق عمل کرده‌اند، می‌پردازیم.

نام پویانمایی: زوتوپیا (zootopia)

سال ساخت: ۲۰۱۶

کارگردان: بایرون هاوارد

نویسنده‌گان: جرید بوش، فیل جانستون

شرکت سازنده: پیکسار

موفقیت‌ها: برنده جایزه گلدن گلوب

بهترین فیلم پویانمایی در سال ۲۰۱۶

پویانمایی زوتوپیا با داستان جذاب، ساختار نوآورانه و چیدمان درست عناصرش به یکی از پرپوش ترین فیلم‌های تاریخ سینمای جهان تبدیل شد. سوژه متمدن شدن حیوانات و زندگی کردن در شهر با رعایت قوانین آنچه سوژه تازه‌ای نیست ولی در پرداخت آن در این فیلم به قدری خلاقیت صورت گرفته است که مخاطب اصلاً فکر نمی‌کند که چنین شهری را قبل‌الدیده باشد.

نقد فیلم

در فیلم یک خواسته به عنوان سنگ بنای داستان در نظر گرفته شده و آن اراده‌ای است که هر فرد در زندگی باید داشته باشد تا به هدفی که در ذهن ترسیم کرده است، برسد و دیگر مهم نیست که او کیست؛ نکته مهم فقط این است که او چه می‌خواهد. روی صحبت با آموزگاران گرامی است. در این سال‌ها چقدر با دانش‌آموزان در مورد انگیزه‌هایشان صحبت کرده‌اید؟ آیا برای بالا بردن اعتماد به نفسشان کاری انجام داده‌اید؟ چقدر به این نکته اعتقاد دارید که صرف داشتن دانش برای به تعالی رسیدن فرد کافی نیست و او علاوه بر آن باید تکنیک‌های دیگری هم در زندگی بیاموزد؟ آشنایی با ویژگی‌های روان‌شناسی دانش‌آموزان بسیار مهم و حساس است. امروزه هر معلم باید یک روان‌شناس خوب هم باشد تا بتواند با تک‌تک دانش‌آموزان با خلقوخوهای متفاوت ارتباط برقرار کند. باور اینکه «تو می‌توانی هر کاری را انجام بدهی» و «باید توانایی اش را در خودت بیابی»، بدون آشنایی معلم با علوم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و رفتارهای انگیزشی امکان‌پذیر نیست.

خلاصه داستان

این فیلم داستان خرگوشی را روایت می‌کند که سودای پلیس شدن در سر دارد و با وجود اینکه همه به سبب نداشتن شرایط لازم (جثثه کوچک‌تر نسبت به بقیه افراد پلیس) او را از این کار منع می‌کنند، با اراده و تلاشی خستگی‌ناپذیر و گذراندن مراحل دشوار به خواسته خود می‌رسد.

با مجله های رشد آشنا شوید

مجله های دانش آموزی دبستانی

به صورت ماهنامه و ۹ شماره در سال تحمیلی منتشر می شوند

رشد کودک برای دانش اموزان پیش دبستانی و باشه اول دوره اموزش ابتدایی

رشد شوآهون برای دانش اموزان باشه های دوم و سوم دوره اموزش ابتدایی

رشد دانش آموز برای دانش اموزان باشه های چهارم پنجم و ششم دوره اموزش ابتدایی

مجله های دانش آموزی متوسطه

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحمیلی منتشر می شوند

رشد نوجوان برای دانش اموزان دوره اول اموزش متوسطه

رشد امتحان برای دانش اموزان دوره اول اموزش متوسطه

رشد پاک برای دانش اموزان دوره دوم اموزش متوسطه

مجله های عمومی بزرگ سال

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحمیلی منتشر می شوند

رشد اموزش ابتدایی • رشد فناوری اموزشی

• رشد مدرسه زندگی • رشد معلم • رشد اموزش خانواده

مجله های تخصصی بزرگ سال

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحمیلی منتشر می شوند

- رشد اموزش قرآن و معارف اسلامی • رشد اموزش پیش دبستانی • رشد اموزش تاریخ
- رشد اموزش تربیت بدنی • رشد اموزش جغرافیا • رشد اموزش ریاضی
- رشد اموزش زبان و ادب فارسی • رشد اموزش زبان های خارجی
- رشد اموزش ریست شناسی • رشد اموزش سیمی • رشد اموزش علوم اجتماعی
- رشد اموزش فنی و حرفه ای و کار دانش • رشد اموزش فیزیک
- رشد اموزش مشاور مدرسه • رشد اموزش هنر • رشد برهان متوسطه دوم
- رشد مدیریت مدرسه

مجله های عمومی و تخصصی رشد برای معلمان، دانشجو معلمان،
و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می شوند.

• نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴
اموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

• تلفن و نمایر: ۰۲۱-۸۸۲۰۱۴۷۸

• وبگاه: www.roshdmag.ir

نام پویانمایی: کتاب های پرنده آقای موریس
(The Fantastic Flying Books of Mr. Morris)

سال ساخت: ۲۰۱۱

نویسنده و کارگردان: ویلیام جویس

مدت فیلم: ۱۵ دقیقه

شرکت سازنده: پرنده جایزه اسکار بهترین پویانمایی کوتاه
موقوفیت ها: پرنده جایزه اسکار بهترین پویانمایی کوتاه

در سال ۲۰۱۲

خلاصه داستان

فیلم روایتگر دنیایی است که در آن آدمها عاشق کتابها هستند، دنیایی تخیلی که عناصری از رویدادها، اشخاص و فیلم های دیگر را به عاریت گرفته و جالب است که در آن، کتاب ها هم متقابلاً لطف آدمها را فراموش نمی کنند. کتاب ها آقای موریس را به یک کتابخانه می بندند؛ به جایی که سایر کتاب های پرنده زندگی می کنند. موریس در آنجا هیچ انسانی را پیدا نمی کند اما روی دیوار کتابخانه تابلوها و یادداشت هایی می بیند که یکی از آن ها تصویر آشنای زنی است که او را قبل از شهری عجیب دیده است.

نقد فیلم

نویسنده این اثر بر آن بوده است که وجود زندگی را در دنیای کتاب ها به ما نشان بدهد و نگاهمان را به سمتی بچرخاند که

فَقُلْ لِلّٰهِ تَعَالٰی
اللّٰهُمَّ لَا إِلٰهَ مِنْدٰلٰهٰ
إِنَّمَا يُنَزَّلُ مِنْ رَبِّكَ
الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ
لَهُ الْحُمْرٰنُ وَالْأَسْمَاءُ الْمُجْدَّدَةُ

ما احتیاج داریم به این که از این ساعات، از این روزها و شبهای پریرکت (ماه رمضان) حداکثر بهره را ببریم؛ با تقویت رابطهی قلبی خودمان با عالم معنا، با عالم غیب، با ابتهال و تصرع و خشوع در مقابل رب الاریاب، و با استحکام پیوند ولایت خودمان با اهل بیت (علیهم السّلام) و این خاندان مکرم.